

sen kadar gerçek

elif can

Sen Kadar Gerçek

Elif Can

Ayışığı Kitaplığı

Kitabın Adı

Sen Kadar Gerçek

Yazar Adı

Elif Can

Birinci Basım

Temmuz 2020

ISBN

-

Yayın Sertifika No

15814

Baskı

Net Kırtasiye Tan. ve Matbaa San. Tic. Ltd. Şti.
Adres: Ömeravni Mah. İnönü Cad. Beytülmalcı
Sok. No: 23/A Beyoğlu/İstanbul
Tel: 444 07 08

Kapak Tasarım

Sena Şat

Telif Eserleri Kanunu gereğince bu eserin
bütün hakları Yeni Dönem Yayıncılık'a aittir.

Yeni Dönem Yayıncılık

İskenderpaşa Mah. Sofular Cad.
Fatih / İstanbul
Tel&Fax: 212 533 32 57
www.mucadelebirligi10.net

İçindekiler

Seyit	11
Sağcı mısın Solcu musun?.....	30
Köy Enstitüsü ve Sonrası.....	48
Vedat Türkalî'ye Mektup	55
Yıkılan Duvardan Yayılan Işık.....	62
Buluşma.....	75
Sabırsızlık Zamanı	82
Ulucanlar'da Bir Ağaç	86
Adım Umut.....	94
Yıldızım Düşük Sabiha	99
Rüya.....	105

YAYINCI NOTU

Ekin-sanat mücadelesinde 15.yılıni geride bırakan Önsöz Dergisi'nde çeşitli dosya konularında yazılar hazırlandı, araştırmalar derlendi, devrimci sanatçıların hayatları işlendi.

“İnsanlığın kurtuluşunu hedefleyen sosyalizm büyük bir eserdir; bu da onun Önsöz'üdür.” şiarıyla yayın hayatı boyunca hep devrimci aydınları, sanatçıları konu ve konuk eden Önsöz, yayınladığı 45 sayıda yazılan-çizilenleri derledi. “Hasat Zamanı”, “Sanata Dair Notlar-2”, “Tarihsel Gelişmelerin Sanata Yansıması” ve “Yabancılaşmaya Karşı Beyin Egzersizleri” kitaplarıyla başlayan serinin devamı niteliğinde hazırlanan bu kitaplar Ayışığı Kitaplığının içerisinde sizlerin beğenisine sunuluyor.

Temmuz 2020

KİTABA DAİR

Elif Can'ın şiirlerinden oluşan ilk kitabı "O An" 2019 yılında sizlerle buluştu, şimdi sıra öykülerinin ve yazılarının derlendiği ikinci kitabında...

"Seyit"te Tariş fabrikasının örgütleyicisi ve devrimci işçisi Seyit Konuk'un yaşamından izler bulacaksınız. "Köy Enstitüleri"nde 17 Nisan 1940'ta kurulan ve bir dönemin eğitim anlayışını değiştirmiş okulları okuyacaksınız. "Yıkılan Duvarlardan Yayılan Işık"ta 19-22 Aralık zindan savaşlarında direnen devrimci tutsakları görecek, "Vedat Türkali'ye Mektup"ta Elif Can'ın hiç görmediği ama romanlarından tanıdığı yazara seslenişini duyacaksınız. "Ulucanlar'da Bir Ağaç"ta üç fidanın idamına tanık olacaksınız.

Önsöz'ün yayınlanan neredeyse tüm sayılarında katkısı olan Elif Can'ın her bir hikayesi gerçek olan yazılarının toplandığı "Sen Kadar Gerçek" sizlerle...

Sen Kadar Gerçek

SEYİT

Sonbaharın habercisi Eylül geldi. Seyit için tek değişiklik dökülen yapraklardı. Bu sabah da her zamanki coşkun meraklılığıyla dışarı çıktı. Kim bilir hangi afacanlıklar peşindeydi. Bu enerjiyi nereden buluyordu, şaşırarak bakıyordu dedesi arkasından. Aileden en iyi anlaştığı insan dedesi Mehmet Ustaydı. Birlikte yaptıkları sohbetlerde, dedesinin ona geçmiş zamanları masal gibi anlattığı anlarda, Seyit büyük bir hoşnutlukla dinlerdi. Çocukça yalınlıkla düşünür, öykü kahramanları gibi davranmaya çalışırdı çoğu kez. Seyit yaramaz olduğu kadar zekiymi de... Çevresinde gelişen olayları, yenilikleri uzaktan gözlemler, sonra kendince yargılarda bulunurdu. Bu sıralardaki tek merakı ise mahallelerine yeni taşınan genç öğretmenin tek başına nasıl yaşadığı idi. Yalnız yaşayan tek bir kişi tanımişti o da akli dengesi pek yerinde olmayan kimsesiz bir amca idi. Seyit ilk defa bir kadının tek başına bir evde oturduğunu görüyordu. Genç öğretmenin yerine kendini koyuyor ve korkacak, sıkılacak bir sürü şey buluyordu. Bu yeni bir durumdu Seyit için. En sonunda kafasındaki soruları dedesiyle konuşmaya karar verdi. Dedesi her şeyi bilirdi nasıl olsa. Hiçbir şey bilmiyormuş edasıyla;

-Dede yan tarafa kim taşındı? Hani Ali amcanın geçende boşalttığı eve... Ali amca bir daha

gelmeyecek mi?

-Ayşe öğretmen taşındı. Sana, seneye okula gittiğinde okumayı o öğretecek.

-Peki, niye tek başına? Onun ailesi ölmüş mü?

-O nasıl söz oğlum! Ayşe öğretmenin ailesi uzakta oturuyor. Köylerini bırakıp gelememişler.

-Peki, kardeşi, çocuğu da mı yok?

-Bilmiyorum o kadarını, hiç oturup sohbet etmedim ki.

-Dede korkmuyor mudur?

-Neden korksun ki? O alışmıştır. Hem burada kimden zarar görür ki?

-Ama karanlık oluyor, yalnız kalıyor.

-Karanlık korkunç değil ki oğlum. Karanlık değil, insandır kötülük yapan.

-Nasıl?

-Karanlık ışığı yaktığında kaybolur, bu yüzden karanlıktan korkulmaz.

-Dede ben onun evine gidebilir miyim, hem canı sıkılmamış olur!?

-Çağırırsa gidersin. İyi birine benziyor. Bu zamanda böyle genç bulmak zor.

-Dede ben dolaşmak istiyorum biraz.

-Çok uzaklaşma olur mu? Bana yardım edecektin ya... bahçeyi suladığımda seni çağırırım.

-Tamam sen seslen, ben hemen gelirim.

Ayşe, yeni öğretmen olmuştu. Taa Bingöl'den çıkıp gelmişti İzmir'e. Günlerce kiralık ev aradıktan sonra bulmuştu bu evi. Küçük ama olsun, tek başına nasıl olsa. Şansına evden çıkanlar birkaç parça ev eşyası da bırakmışlardı. Ayşe mahallenin ileri gelenlerinin de desteğiyle ikinci el eşya satın alınca, ufak tefek ihtiyaçlarını da komşuları getirince, şirin bir evi olmuştu. Çok masraflı olmamıştı yerleşmesi. Buna seviniyordu ama tek başına yaşamaktan bu kadar sıkılacağını hiç dü-

şünmemişti. Ayşe öğretmen bir günü daha evde tek başına geçirmenin ve yalnızlığın verdiği sıkıntıyı atabilmek için dışarı çıktığında, mahallede koşturmaktan nefes nefese kalmış Seyit'le karşılaştı. Daha doğrusu Seyit hiç farkında olmadan, o hızla gelip çarpmıştı Ayşe'ye. Seyit için bu beklemediği bir karşılaşmaydı ama hemen şaşkınlığını atıp, gülümsedi kocaman gözleriyle. Ayşe'nin de ilk dikkatini çeken Seyit'in kocaman gözleri oldu. Seyit "Merhaba" dedi biraz çekinerek, iki gündür kimseyle konuşmayan Ayşe;

-Merhaba ben buraya yeni taşındım öğretmenim. Adım Ayşe... Sen beni tanıyor musun? dedi. Seyit'in utangaç 'merhaba'sına.

-Biliyorum.

-Peki senin ismin ne?

-Seyit.

-Ne güzel ismin var. Kulağa hoş geliyor, anlamını biliyor musun?

-Komutan demek.

-Bak bunu bilmiyordum. Nerede oturuyorsun.

-Şu ilerde, senin evinin bir yanındaki ev.

-"Aa benim oturduğum yeri de biliyorsun demek. Sen şimdi eve gidiyordun değil mi? Öyleyse birlikte gidelim, nasıl olsa aynı yerdeyiz." Yürümeye başladılar. Ayşe ne kadar da konuşmak istiyordu. Küçük bir dostu olsun, şu hiç bilmediği topraklarda! Seyit keşke biraz daha konuşkan olsaydı, şimdi ne sorsam ona diye düşünürken Seyit konuşmaya başladı:

-Biraz acele etmeliyiz, dedem beni bekliyor, birlikte bahçeyi sulayacağız. Sende gelsene bize.

-Belki daha sonra gelirim. Evde işlerim var.

Oysa hiç işi yoktu, sıkıntıdan pathiyordu. Ama öyle hemen gidemezdi, hiç tanımiyordu ki Seyit'leri. Ne zor bilmediği bir ortamda olmak. Dü-

şüncelerini Seyit böldü:

-Sen korkmuyor musun o evde tek başına.

-Hayır.

-Dedem de öyle demişti. Karanlıktan korkulmazmış. Korktuğunda ışığı yakarsın olur bitermiş.

-Deden haklı.

Seyitlerin evlerine az kalmıştı. Seyit heyecanla dedesine seslendi.

-Dede ben geldim, geç kalmadım dimi?

Dede topraktan başını kaldırdığında Seyit'in yanında yürüyen Ayşe öğretmeni de gördü.

-Yok geç kalmadın, tam zamanında geldin. Bakıyorum da hemen tanışmışsınız.

Ayşe öğretmen:

-Kolay gelsin. Yolda karşılaştık da eve kadar eşlik etti bana. Çok zeki bir torununuz var.

-Sağ olasın kızım, gel istersen içeri, birlikte bahçede oturalım, konuşuruz biraz. Seni de ziyaret etmeye gelemedik.

-Olur mu amca.

Tam bu anda hatırladı, ismi Mehmet'ti, evine taşınırken yardım etmişti ona.

-Aslında benim uğramam lazımdı, yaptığınız yardımlardan dolayı teşekkür etmek için.

-Teşekküre ne gerek var kızım. Sen bizim misafirimiz sayılırsın. Ta nerelerden gelmişsin, çocuklarımızı okutacaksın. Ama böyle ayakta olmuyor. Hadi gel içeri, gelinim de çay yapmıştı, bir çayımızı içersin.

Ayşe daha fazla ısrarı uygun görmedi ve girdi içeriye. Bahçe ne kadar da düzenli. İki büyük elma ağacı dikkatini çekti. Domates, salatalık, biber bile var. Hepsi de orantılı, eşit mesafelerle sıralanmış. Ne kadar da emek harcanmış. Ayşe öğretmenin içeri girmesinden memnun oluyor Seyit, böylece merak ettiği şeyleri öğrenecek.

-Şöyle otur kızım ayakta kaldın.

-Kusura bakmayın sizi işinizden alıkoydum, bakın yarım kalmış sulamanız.

-O kısım Seyit'in. Bana söz vermişti, o sulayacak ağaçları. Di mi Seyit?

Seyit hemen koşarak gitti işinin başına. Hortumu domateslerin arasından alıp elma ağacının çevresindeki boşluğa tuttu, öyle hızlı yaptı ki işi, dedesi güldü. Ve açıkladı:

-Hanım kızım, bizim Seyit çok meraklıdır. Seni merak ediyor, acelesi bu yüzden, bir an önce sohbe katılmak ve dinlemek istiyor. Kusuruna bakmayın onun.

-Olur mu Mehmet bey, meraklı olması iyidir. Merak öğrenmenin ilk adımı.

-Kızım anlaşalım seninle. Ben 'bey' lafını sevmem. Ya herkes gibi Mehmet usta de ya da ilk selam verdiğin gibi 'amca' de.

Kızgın değildi Mehmet usta, babacan bir edayla söyledi. Ayşe öğretmen hafifçe kızarıp kafasını eğdi. Nedenini anlamasa da hissetti, kendisine gösterilen yakınlığın resmiyetle bozulmaması gerektiğini.

-Peki amca! Benimkisi alışkanlık. Gerçi bizim oralarda, doğup büyüdüğüm Bingöl'de hiç 'Bey' diye konuşmayız ama...

-Madem anlaştık, beni amcan olarak görüyorsun, o halde bir şeye ihtiyacın var mı, onu söyle. Elimden, elimizden ne gelirse sana destek olmak için, onu yaparız.

-Çok iyisiniz amca, bir şeye ihtiyacım olursa hiç çekinmeden gelirim yanınıza. Şimdilik ihtiyacım yok.

Bu arada çayı getirdi Asiye. Bardakları doldururken:

-Hoş geldiniz. Ne iyi ettiniz. Ben de tanışmak istiyordum sizinle ama hiç fırsat bulamadım. Benim ismim Asiye.

-Gelinim otur şöyle, sohbetimize katıl! Ayşe kızım bir şeye ihtiyaç duydu mu hemen bize gelecek, söz verdi. Ona burada, bilmediği bir yerde destek olmalıyız. Hem siz yaşıt sayılırsınız. Anlaşırsınız umarım. Hemen yanımızda zaten, aynı evde oturur gibi olur. Ayşe kızımın işleri olur, onu fazla rahatsız etmemeliyiz. Kızım canı sıkıldıkça buraya gelir.

-Çok mahcup ediyorsunuz beni.

-Sen burada yalnızsın kızım, ama kendini yalnız hissetme. Köyünden uzaksın. Biliyorum ilk kez ayrılmıyorsun oradan, ama olsun. Senin için yeni bir hayat bu. Elimizden geldiği kadar ailen olmaya çalışırız.

-Çok teşekkürler.

Seyit koşarak geldi:

-Dede suladım hepsini. Başka yapacak bir şey var mı?

-Yok yok gel otur, dedi gülerek dedesi ve dizlerine oturttu torununu.

-Çay içecek misin delikanlı?

-Yok dede, yorulmadım ki ben.

Sonra hemen Ayşe öğretmene bakar:

-Sende resimli kitap var mı?

-Bir iki tane olacaktı.

-O kadarcık mı?

Hayal kırıklığına uğramıştı Seyit, öğretmenlerde çok kitap olacağını düşünüyordu.

-Ben ona şehre indikçe resimli kitaplar alırım. Okuyamıyor ama resimlerine bakıp kendisi masalı uydurur.

-Seyit istersen sana okumayı öğretirim. Böylece bendeki resimsiz kitapları da okursun.

-Gerçekten öğretir misin? Bugün başlayalım mı?

-Seyit sıkıştırma öğretmeni.

-Ama geç oldu, bak hava kararmış bile. Se-

nin erken uyuman lazım. Yarın başlarız olur mu?

-Kızım zaten senin çok işin var. Zahmet etmeseydin.

-Yok amca, hem benim için de iyi olur. Okul başlamadan önce pratik yapmış olurum. Ben de defter de var. Siz masraf etmeyin hiç. Tabi eğer sizin içinde sakıncası yoksa Seyit'e bizim evde ders veririm.

-Ama hoca hanım biz sizin zahmetinizi ödeyemeyiz ki. O kadar para...

-Asiye... size böyle diyebilirim dimi? Asiye ben bir karşılık beklemiyorum ki. Siz beni aileden biri gibi gördüğünüzü söylemediniz mi? Madem öyle para konusunu açmayın. Hiç böyle bir konu geçmemiş olsun. Ve sende bana Ayşe de olmaz mı?

-Kızım sen ne güzel bir insansın böyle. Seni yetiştiren ailenin elini öpmek ister insan.

-Beni sadece ailem yetiştirmede ki. Yaşam çok şey öğretiyor. Gerçi çok az soluk aldım bu dünyadan ama çevremdekilerden öğrenmeyi severim. Ben evin yedinci çocuğum. Benim bir de küçüğüm var. Toplam sekiz kardeşiz. Tek okuyansa benim. Erkek kardeşim benimle gelecekti ama evlilik hazırlığına girdi. Arada bir bu yakınlarla çalışmaya gelir. Büyük tarlalarda bazen üzüm toplar, bazen zeytin. Artık toplanacak ne varsa. Eskiden anneler de gelirlerdi ama şimdi gelemiyorlar, yaşlandılar. Bir tek erkek kardeşim var evde annelerin yanında. Eskiden yaz tatillerinde bende annelere katılırdım, pamuk bile topladım. İnsan yaşadıkça sanırım dostunu daha iyi tanıyor.

-Bak hiç böyle düşünmemiştim seni. Demek sizinkiler mevsimlik işçi. Peki, köyde tarlanız falan yok mu?

-Sadece oturdukları ev var ve küçük bir bahçe.

-Yaşam çok zor be kızım. Ben de işçiydim

ama artık emekli oldum. Şimdi oğlum çalışıyor. Gelinim de iplik fabrikasında çalışıyordu ama hamile olduğunda izne ayrıldı, doğumdan sonra çabuk toparlayamayınca işe zamanında başlamadığından, atıldı. Neyse ki, şimdi idare ediyoruz, çalışmasa da oluyor.

-Baba, yine de çalışmalıyım böyle ne kadar sürer ki.

-Kızım sonra konuşuruz bunları.

-Ben artık kalkayım. Saat geç oldu.

-Akşam yemeği hazır, kalsaydınız, hem eşimle de tanışırdınız.

-Belki bir dahaki sefere. Her şey için teşekkürler. Seyit sende geliyorsun dimi, vazgeçmek yok ona göre.

-Niye vazgeçeyim ki... Sabah gelsem olur mu?

-Tabi sen ne zaman istersen. Sizinle tanıştığımıza çok sevindim, iyi akşamlar.

Ayşe evine vardığın da yüzü mutlu bir gülümsemeye doluydu, yeni dostlar edinmişti. Seyit'le yapacağı ilk dersin heyecanıyla çekmecedeki defter ve kalem çıkarıp masasına koydu. Seyit'le ilk çarpışmalarını düşünürken, aklına, Seyit'in, adının anlamını 'komutan' olarak söyleyişi geldi. Ve tereddüt ederek kalkıp eline sözlüğü aldı. Ama bulamadı... Yine de Seyit'in "komutan demek" derken ki halini hatırlayıp, 'en iyisi dedesine sorayım' dedi. Sözlük kullanmak Ayşe'de yılların alışkanlığıydı. Ankara'ya yatılı okulda okumak için geldiğinde, Türkçeyi çok iyi bilmiyordu. İlkokul öğretmeni sayesinde bu parasız yatılı okulu sınavına girmiş ve kazanarak köyden çıkmıştı. Ayşe, düşünmeden düşünceye atlıyordu. "Ne iyi oldu bu gecekondu mahallesinde ev tuttuğum", diye geçirdi içinden. Hem güzel insanlarla tanıştı hem de kiradan arttırdığı parayı ailesine gönderebilecek-

ti. Mehmet ustayı düşündü. Gerçi Türk ama öyle eziyetler çekmiş ki, gözlerinden belli. Evet, kesinlikle uzunca yıllar işçilik yapmış, elleri babasının ellerine benziyor.... Çalışkan, yaratan eller, işçi eller... 'Burada hep işçiler oturuyor' diye geçti aklından... Kalkıp teybe kaset koydu. Türkülerle geldi halkının dili. Daha iki hafta önce gelmiş olmasına rağmen memleketini özlediğini fark etti. Hemen bir mektup yazmaya karar verdi. Ayşe kapı sesiyle uyandı. Mektup yazarken uyuyakalmıştı. Hemen kalkıp aceleyle kapıyı açtı. Karşısında Seyit'in ıslıl kocaman gözlerini buldu.

-Günaydın öğretmenim.

-Günaydın.... Seni kapıda çok beklettiğim için kusura bakma. Hadi gir. Seyit içeri girdi. Masaya bir sandalye çekip oturdu. Elindeki poşeti masanın bir köşesine bıraktı. Açıkta duran kâğıtlara baktı, bir şey anlamadı.

-Seyit! Sen rahatına bak ben çay koyup geliyorum.

Seyit etrafa bakarken, dolapta televizyonun olmadığını fark etti. Ama bir sürü kitap görünce çok sevindi. Hayalini kurmaya başladı; bir gün bu kitapların hepsini okuyacak, annesine de okuma yazma öğretecekti. Aklına birden annesinin verdiği poşet geldi.

-Öğretmenim, annem sana domates, biber falan topladı bahçeden, onları da getirdim.

-Sen kahvaltı yaptın mı Seyit?

-Evet, yedim bir şeyler. Biz erken kalkıyoruz. Babamla birlikte kahvaltı yapmayı seviyorum. O işe gidiyor. Sana da selam söyledi, bir de teşekkür etti. Bana okumayı öğreteceksin ya o yüzden. Gerçekten öğreteceksin dimi?

-Tabi ya, öğreteceğim, sen de çok çabuk öğreneceksin.

-Peki bu kitapların hepsini okuyabilir miyim?

-Zamanla okursun. Bunların bir kısmı ders kitabı, ama çoğu roman.

-Roman ne demek?

-Dünyada birçok insan var. Hepsinin yaşamı farklı farklı. Bu yaşamları anlatırlar bize, uzun uzun.

-Yani dedemin anlattıkları gibi mi?

-Roman kitaplara yazılır ve çok uzundur. Dedenin anlattıkları öykü olur, masal olur...

-Ben masal biliyorum.

-Başka zaman sende bana bildiğin masalları anlatırsın olur mu? Ama şimdi ben kahvaltı yapacağım, sana da süt ısıtacağım anlaştık mı? Ben tek başına yemek istemiyorum, sen de katılırsan sevinirim...

-O zaman ben de hazırlamana yardım edeyim, diyerek kalktı. Masadan poşeti alıp mutfığa götürdü. Birlikte süt ısıttılar, Seyit ayağının altına tabure aldı, süt taşmasını diye beklerken Ayşe de masayı hazırlamaya başladı.

Ayşe, bir haftadır oturduğu bu evde ilk defa güzel bir kahvaltı yapmış oldu. Aradan iki ay geçti... Ayşe, Mehmet ustanın evinden birisidir artık... Seyit, Ayşe'ye abla demeye başlamıştı.... Ayşe, iki aydır okulda öğretmenlik yapıyordu ama okula gidip gelmesi Seyit'le olan çalışmasının devam etmesi önünde engel olamadı. Hafta sonları, hava sıcak olduğunda Mehmet ustanın bahçesinde oturup hep birlikte sohbet ettiler... Bu bahçe sohbetlerinin birisinde Ayşe, Mehmet Ustanın iş arkadaşlarıyla karşılaştı. Bir gün Asiye ile içerde yemek hazırlarken, Mehmet ustanın iki arkadaşıyla sohbetine tanık oldu. Kavga ediyorlar sanıp, aceleyle dışarı çıktı. Asiye'nin 'kavga etmiyorlar sakın ol' demesini bile duymadı. Baktı ki, her şey yolunda, biraz rahatladı. İki arkadaş öğretmenin haline güldüler...

-Demek bizi ilkokul öğrencilerinle karıştırdın? Niye kavgaya edelim ki, sadece eski günlerden konuşuyorduk, beni sınırlendirdi. Sende biliyorsun biz kırk yıldır arkadaşız. Aynı fabrikada çalışmıştık. Birlikte neler yaşadık, bilsen...

-Peki, niye sınırlendirdi sizi?

-Neden olacak, ben Seyit'i 78'de tanıdım. TARİŞ'e geldi. Sanat okulunda okumuş, çalışacakmış burada da. Düşünebiliyor musun ta Tokat'tan gelmiş...

-Seyit kim amca?

-Ben sana anlatmadım mı? Demek konusu geçmemiş. Torunumun ismi de bizim Seyit'ten kaynaklıdır. Neyse, ben sana tartışmamızı anlatacaktım.

-Bir dakika, bir dakika! Tartışmayı anlatmak bana kalsın. Bir kere sen Seyit buraya geldiğinde hiç konuşmamıştın onunla.

-Sanki sen konuşmuştun.

-Tabi ki konuştum Mehmet Usta! Hatırlarsan sen ona 'yeni yetme' demiştin. Nasıl unutursun?

-Haklısın öyle diyordum ona... Ama çok kısa sürede baktım ki, bizlerden biridir o. Benden 15 yaş küçük olmasına rağmen, benden çok ileriydi. Canla başla çalışırdı, bizlere öğrendiklerini anlatmak için. Her gün yeni bir bilgiyle çıkardı karşımıza. Ne yapmamız gerekiyor, biz niye iktidarı almalıyız... Öyle bilgisinden kaynaklı tepeden de bakmazdı bizlere. Yüreklerimizin birliğini görürdük. Nasıl da parlardı gözleri savaşırken...

'Geleceği kuruyoruz' derdi. 'Bizler olmasak, işçi sınıfının örgütlülüğü olmasa gelecekte olmaz. Onu biz kuracağız'. Sadece söz söylemek değildi onun yaptığı. Dedim ya çok çalışırdı. Sanki kendi sorunları hiç yokmuş gibi bizlerin sorunlarıyla uğraşırdı... yüzümüz asıksa hemen gelir güldürürdü bizi... O enerjiyi nasıl buluyordu anlamıyorum.

Sanki geceleri de uyumuyordu.

-Ne oldu Seyit'e amca?

-İdam edildi...

Mehmet Ustanın gözleri dolmuştu. Öyle suçluluk duygusu vardı ki, sanki kendisi idam etmiş gibi, sözün devamını getiremeyip sustu.

Ayşe hiçbir şey sormak istemedi. Yine ölüm çıkmıştı karşısına... Ölüm uzak olsa insanlardan diye düşünüyordu. Ahmet usta girdi söze.

-Öğretmen hanım, sen, Tariş'i biliyor musun?

Biliyordu ki bu soruyla arkadaşının keyfi yerine gelecekti. Ve böyle de oldu.

-Kitaplardan biraz okumuştum. 80 yılında yaşanan olayları, çatışmaları... İnanır mısınız Mehmet Ustayla daha konuşamadık bu konularda, hep sonra anlatırım dedi. Geçen birlikte pazardan dönüyorduk, o zaman biraz bahsetti, o sokakta kurulan barikatı nasıl canla başla savunduklarını.

-O yaşlandı ya, bazı şeyleri karıştırır, kim bilir sana nasıl anlatmıştır!!

-Ahmet unutmama, aramızda sadece bir yaş var.

-Yine mi kavga... Ben biraz o zamanki gazetelere de baktım Mehmet Ustayla konuştuğundan sonra. İşten çıkartılanların isimleri açıklanmış birinde. Mehmet Ustanın ismiyle karşılaştım. Bu mahalleden başka kişiler de vardı.

-İsimler doğrudur kızım da gazetede okuduğunuz haberlerin doğru olduğunu sanmıyorum. Demirel hükümeti vardı o zamanlar. Gazetelerin hepsi bize savaş açmıştı. Hakkımızda olur olmadık şeyler yazdılar.

Oysa bizim tek istediğimiz işimizin devam etmesi, düzenli bir gelirimizin olması, kısacası insanca yaşamaktı. Ama Tariş'e anarşist yuvası demeye başladılar. 80 bin üretici ortaktı Tariş'e ve

fabrikalarında 11 bin işçi çalışıyordu. Örgütlüydü fabrikamız. Bizim bu örgütlülüğümüzü parçalamak istiyorlardı. Ben yıllardır Tariş'te çalışırdım. 75 ve sonrası dönemde işten çıkartmalar ve çıkan işçilerin yerine MHP kökenli faşistleri almaya başlamıştı. İlk başlarda çok fazla bir şey yapamadık ama sonra bu durumun önüne geçmeye karar verdik. Çiğli'deki iplik fabrikasında iki bine yakın işçi iş yavaşlatma eylemi yaptı. Yanılmıyorsa 78'in Ekimiydi, Ecevit vardı o zamanlar; bizim sesimizi dinlemek zorunda kaldı. Belki de bizimle uğraşmak istemediğinden. Ancak daha sonra işten atmalar yeniden gündeme geldi. Biz izin vermemeye kararlıydık...

-Yav Mehmet Usta, yine karışık anlatıyorsun. Hem sadece bizim sorunlarımız yoktu ki. Tüm ülkede işçilere karşı savaş vardı. İşçilerin üzerine çoğu zaman faşistleri gönderiyordu devlet. Gecekondu semtlerine bile faşistler saldırıyordu. Gültepe'ye de saldırmışlardı. Ama faşistlerin girmesine izin vermedik biz. Hazırlıklydık çünkü. Onlar gibi biz de silahlanmıştık.

-Bir saniye sevgili büyüklerim! En iyisi ben size soru sorayım ve siz bana cevap verin. Yoksa karmakarışık olacak kafam. Şimdi Mehmet Ustanın anlattığı kısım 80 Ocağının hemen öncesi. Yani Tariş'te yapılan arama öncesi. Basında süreklili Tariş'e yönelik karalama haberleri çıkıyor.

-Şimdi hoca hanım öncelikle arama demeyelim şuna. Arama dediğin daha gün doğmadan, panzerlerle gelinip kapıların kırılması ve işçilerin üzerine ateş açılması mıdır? Kaç arkadaşımız yaralandı o zaman. Ben o sıra orada değildim, sabah öğrenmiştim haberi, 100 arkadaşımızı gözaltına almışlardı. Çiğli'deki iplik fabrikası, zeytinyağı kombinası ve üzüm işletmelerinde arkadaşlarımız kendilerini iğlerle, mezurularla korumaya çalış-

mışlar. Tabi biz haberi öğrendiğimizde hemen sokaklara döküldük.

Çimentepe'deki halk da sokaklara çıkmış, Gültepe'de de devletin bu tavrı cevapsız kalmamalıydı. Biz de olaylardan polisin sorumlu tutulması, gözaltındakilerin serbest bırakılması iş ve can güvenliğimizin sağlanması talebiyle eylemlerimize başladık. İşyerlerimize gittik, eyleme oradan devam ettik. Ege üniversitesindeki öğrencilerin üniversitelerini işgal ettiğini öğrendik. Coşkumuzu görmeliydin bu haberi aldığımızda. Olayı haber alır almaz bize olan desteklerini göstermişlerdi. Çatışma çıkmış, 60 öğrenci ve 7 polis yaralanmıştı. DİSK ise İzmir'de iki gün sonra, iki saatlik iş bırakma eylemi gerçekleştirdi. İzmir'deki tüm işçiler katılmıştı. Birkaç gün sonra gerçekleştirilen mitingde biz, "Savaştık, savaşaacağız" pankartıyla katıldık. Herkes kararlılığımızı görsün istiyorduk. Ve o sıralar duyduk ki, DİSK eylemimizi bitirmek istiyor. Biz ise sonuna kadar götürmeyi düşünüyorduk, hiç kimse direnişimizi kıramayacaktı. İşçiler olarak, tek ses, tek yürek olmuştuk. Seyit'te oradaydı. 'Direnişimizi kıranın kafasını kıracağız' diye slogan atmaya başladık. Mitingde DİSK yönetimi yanımızda olduğunu açıklamak zorunda kalmıştı. Ama sonra Tarih'e geldiler. 'DİSK genel greve gidecek, bu yüzden direnişi bitirin' dediler. Rıdvan Budak vardı ve iki kişi daha.

-Bak Mehmet Usta, dedim sana unuttuyorsun diye. Rıza Güven ve Mehmet Mihlayıcı, başkaları da vardı.

-Tamam, neyse işte, zaten çok da önemli değil. DİSK'in kararı böyleymiş.

Bizim cevabımız dövüp atmak oldu. Seyit ne güzel cevap vermişti onlara:

'Sizin niyetiniz belli, işçilerin mücadelesini satıyorsunuz. Madem genel greve çıkılacak şimdi

başlayın. Bu saldırının Tariş'te kalmayacağını görmüyor musunuz?' Seyit'in dediklerinin doğruluğunu yaşayarak gördük.

-Peki sonra ne oldu amca? Rıdvan Budak başarılı olmuş olmalı ki Tariş'teki ilk eylem bir hafta sürmüş 31 Ocak'ta bitirilmiş. Gazeteler öyle yazıyordu.

Evet işçiler bölündü ve büyük bir kısmı, DİSK'in yanında kaldılar. Seyit çok ikna etmeye çalışmıştı, bütün gece konuştu ama biz, işçilerin bölünmüşlüğünden kaynaklı yapacak bir şeyimizin kalmadığını düşündük. Yani kendiliğinden bitmiş oldu. Bundan cesaretlendi hükümet.

Yeniden işbaşı yapmıştık ki, Tariş Genel Müdürü basın yoluyla açıklama yaptı. Evet, onu da okumuştum. Bir haftalığına fabrikalar kapatılıp, noter kanalıyla hasar tespitinin yapılması.

-Aynen öyle kızım. Seyit'le konuşmaya başladık. Bu durumun işçilerin sokağa atılması, yaşamdan kovulması demek olduğunu düşünüyordu.

Bunun için şimdiden hazırlıklara başlamalıyız. Güçlerimizi örgütlemeliyiz...

-Bak Mehmet Usta, o zamanlar Seyit'in haklılığını görmüştük. Eylemin bitmesi kararı verildiğinde de söylemişti. 'Biz böyle geri adım atarsak, onlar daha çok üzerimize gelir. Kapitalistlerle işçi sınıfı arasındaki savaştır bu, bu savaşı kazanmanın tek yolu iktidarı almaktır. Sokaklara taşmalı, bizim kendi kendimizi yöneteceğimizi duyurmalıyız. Onlar karlarına kar katmak için bizi istedikleri gibi atıp tutmamalılar. Kendi gücümüzün farkına varmalıyız, bu savaşı kazanabiliriz' demiyor muydu? Oysa biz ne yaptık, geri adım attık. Onlarda üzerimize geldi. Bir hafta sonra üç bin işçinin işine son verildiği yine gazetelere hem de isimlerle yansdı. O zaman anladık ki eyleme geçmeliyiz. Ve 7 Şubat'ta direniş yeniden başladı. Hem de

daha sert biçimde. Onlar bir hafta da hazırlıklara başlamışlardı. Polis yeniden operasyon düzenledi. Alsancak'taki üzüm işletmesine saldırı oldu. 'Teslim olun' çağrısına 'teslim olmayacağız' cevabı verilmişti. Üç saatten fazla sürmüş çatışma, yola benzin dökülüp yakılmış. Yaralanan çok olmuştu. Gözaltına alınanlar stadyuma götürülüyordu. Yağ kombinası ve Bornova'daki üzüm fabrikasına yöneldiler, ancak, Çiğli, Çimentepe ve Maraş'ta halk barikatlar kurdu, bu barikatları aşamadılar. Gültepe, Altındağ ve daha başka gecekondu mahallesinde de barikatlar kurulmuştu. Fabrikalar sokaklarda korunmaya alınmıştı adeta. İzmir'de DİSK'e bağlı sendikalarda çalışan 55 bin işçi de bir günlük iş bırakma eylemi yapmışlardı. Direnişimiz sahipleniliyordu. Bunu engellemek için sokağa çıkma yasağı getirildi. Sıkıyönetim ilan edilmişti İzmir'de. Demirel açıklama yapıyordu 'devlet Tariş'e' girecek'

-Bu kadar sahiplenme ve bu kadar direniş rağmen neden başarı sağlanamadı, diye sordu öğretmen ve yüzler asıldı.

-Kızım o zamanki bilincimizle oraya kadar gidebildik biz. Yenilgimizden de dersler çıkarmalıyız. Biz sadece Tariş'le uğraşılmasın, her şey normal akışında devam etsin istiyorduk. Hem düşünsene biz işimize dönmüş olsaydık, binlerce işçi yerinden edilmemiş olsaydı ne değişecekti sonuçta. Bir süre daha sömürülecektik, sonra kendilerini güçlü hissettiklerinde yine saldıracaklardı. Çünkü devlet karşısında örgütlü güç görmek istemiyor. Yani demek istediğim, devlet iktidarını kaybedeceğini gördüğünden bize saldırıyor, ancak biz iktidarı almak için uğraşmıyorduk. Yenilginin en önemli sebebi budur bence.

-Yav Ahmet sen ne diyorsun böyle. Biz eğer kazansaydık, işimize geri dönmüş olsaydık, bu, di-

ğer işçileri de olumlu olarak etkilemez miydi? Ne demek bir şey değişmezdi. Bize panzerlerle, silahlarla saldırdılar oysa biz çok fazla karşı koyamadık, onlarla güçlerimiz eşit değildi çünkü.

-Bu söylediğine bende katılıyorum, ancak nereye gideceğimizi bilmedikten sonra silah ne işe yarar. Aslına bakarsan Mehmet Usta Tariş direnişinden çok şey öğrendik. Birçok arkadaşımız işsiz de kalsa, tutuklananlar da olsa, nasıl savaşa çağımızı öğrendik en başta. Dedim ya o zamanki bilincimizle geldik o noktaya. Ve bu deneyimimiz bugün kitaplarda yer alıyorsa, nedeni işçi sınıfının mücadelesini ileri bir noktaya taşımasıdır. Direnişin sadece fabrikalarla sınırlı kalmayıp tüm İzmir sokaklarına yayılması, hem de silah kullanılmasıdır. Hatta İzmir'i de aşmış İstanbul'a Ankara'ya ulaşmıştır.

-Hani, hatırlar mısın Seyit'in Gültepe'de günlerce kalışını, o barikatları nasıl da yönetiyordu. Son iki gün sürekli Gültepe de kalmıştı. Tam bir komutan gibiydi. 7 Şubat'tan 17 Şubat'a nerede çatışma sertleşiyorsa oraya gidiyordu. Çimentepe'de de vardı, Çiğli'de balyaları yakan iplik fabrikaları işçileri arasında da... 17 Şubat'ta o-nu ve arkadaşlarını Gültepe'yi silahlarıyla koruyanları, dağ yolundan göndermiştik, barikatlar yıkılmaya başladığı için. Onun yüzü nasıl da üzgündü vedalaşırken 'yine görüşeceğiz, bitmedi' diyordu. 'Bu yenilgi geçicidir'.

-Nasıl unutmurum, bu Seyitleri son görüşümdü. Sımsıkı sarılmıştık.

Mehmet Usta sohbete devam etmek isterdim ancak gitmeliyim. Epey yolum var Gültepe'ye araç bulmak zor oluyor bu saatlerde. Kızım seni misafirliğe beklerim. Hem Gültepe pek değişmedi son yirmi yıl içinde. Her sokaktaki kahramanlıkları tek tek anlatırım. O günlerden pek çok insan var, he-

pimizin anıları tazedir.

-Ahmet Usta, sizi tanıdığım için çok mutluyum. Umarım bir gün gelebilirim.

-Ben seni götürürüm, birlikte gideriz, uygun olduğumuz bir hafta sonu.

-Neden olmasın.

Vedalaştılar. İyi dileklerle ayrıldılar birbirlerinden. Ayşe biraz daha kalmayı düşünüyordu Mehmet ustayla beraber. Sohbet yarım kaldığı yerden devam edecekken, torun Seyit geldi, arkadaşlarıyla top oynamış ve biraz geç kalmıştı. Ayşe ablasını beklerken görünce utandı.

-Özür dilerim abla, seni çok mu beklettim?

Ayşe bir an anlamadı ne demek istediğini. Konuşmanın etkisindeydi hala. Seyit'le olan dersini unutmuştu. Ayşe bu geç kalışı için Seyit'e kızmadı, sevgiyle saçını okşadı çocuğun.

-Önemli değil. Bu kez sana bir şey demeyeceğim. Hem sadece 10 dakika gecikmişsin.

Seyit derin bir oh çekti. Ayşe öğretmen Seyit'in üzerini değiştirmesi gerektiğini söyledi. Terleyip hasta olabilirdi yoksa. Seyit hazırlanana kadar Mehmet Ustayla konuşmak istiyordu. Seyit eve girdi.

-Amca, bana Seyit'ten, bahsetmenizi istiyorum. Ne yaptı da idam cezası aldı?

-Seyit Emegın Birliğindendi. Deniz Gezmişleri bilirsin, işte onların yoldaşlarıydı. Denizler gibi savaştı... Ve onlar gibi çıktı idam sehпасına...

-Ama Tariş işçisi demıştiniz.

-Tariş'te çalışması buna engel değildi ki. İşçilere komünist bilinç taşıyordu o. Tariş'teki mücadeledenin ardından İbrahim ve Necati yoldaşlarıyla birlikte kavganın başka alanlarında oldu. Onları, idam sehпасına götüren olay, MHP ilçe başkanının cezalandırılması oldu.

Faşistler, devrimci, demokrat ve yoksul emek-

çi halktan çok kişinin kanını akıtmışlardı. Grevdeki işçilere polis ve asker saldırmadığında, sivil faşistleri gönderiyorlardı. Birçok işçinin de ölümüne neden olmuşlardı. Seyit Konuk ve iki arkadaşı işçi sınıfının önündeki bu güçlerin dağıtılması gerektiğini düşünüyordu. Diğer iki arkadaşı da işçi idi. Bu faşisttin cezalandırılması, sonucunda yakalandılar. Üçü de ben yaptım diyerek savundu eylemi. Biliyor musun tek kurşun çıkmış MHP'liden. Karar hangi gün verildi biliyor musun kızım, bizlerin birlik, mücadele ve savaş günü olan 1 Mayıs işçi bayramının da... Onlar, üç serviyi 1 Mayıs günü idama mahkûm etmenin planını kurarken, Seyitler, öyle kararlı bir şekilde, salondaki herkesi 1 Mayıs için saygı duruşuna davet etmişler ki, inanır mısın kızım, mahkeme heyeti dahi ayağa kalkmış. Seyitler için 1 Mayıs eylemsiz olmazdı. Onlar işçi sınıfının öncüsüydü. Karar açıklanıyor üçüne de idam cezası veriliyor. Üçü de yaşama sınıksız sarılmış, öyle hayat doluydular ki. Ne de olsa Denizlerin yoldaşı dimi? 13 Mart'ta idama götürülürlerken Buca cezaevinde kapılar dövülmüş. Slogan sesleri sabaha kadar devam etmiş. Ölümleri de eylem gibi olmuş. Sehpaalarını kendileri tekmelemişler, yaşamlarının anlamını sloganlarıyla ifade etmişler.

Dedesinin anlatışına yetiştii Seyit. Belki onlarca kez dinlediği şeyleri yeniden sessizce dinledi. Ayşe ablasının yüzündeki süzölen gözyaşlarını gördü. Bir süre sessizce kaldılar. Sanki saygı duruşundaymışçasına.

Sessizliğı bozan Seyit oldu:

–Abla, şimdi bana inandın mı? Dememiş miydim, 'seyit' komutan demek diye!!!

SAĞCI MISIN SOLCU MUSUN?

Karanlık bastırmişti, ara sokakların girişlerinde küçük küçük gruplar halinde 15-25 yaş aralığında gençlerin bekleme, nöbet tutma saati gelmişti artık. Sokaklarda ne askeri devriye ne de bekçiler kalmıştı. Havanın kararmasıyla evlerine dönmek için kadınlar, çocuklar, çalışanlar adımlarını daha da hızlandırmaya başlamıştı. 20'li yaşlarda sağ-sol kavgalarıyla pek alâkadar olmayan bir genç yalnız başına yavaş yavaş bir sokağa doğru yöneldi. Dalgındı. Kafası iş yerinde yaşadığı sorunlarla meşguldü. Etrafını kolaçan etmeden, yılların verdiği alışkanlıkla, ayakları evine doğru gidecek olan otobüsün durağına taşıyordu onu. Ara sokakta birkaç adım atmıştı ki, birden birisinin kendisine seslendiğini duydu. Ne diyor diye başını kaldırdı ve sesin geldiği yöne çevirdi. Dört insan bedeninin karartısını gördü. Yüzlerini seçemiyordu ama yine de dikkatlice baktı. Karşısındakinin ne dediğini anlamak için tüm dikkatini vermişti.

– Sağcı mısın solcu musun?

Şimdi ne diyecekti? Hemen bir cevap veremiydi. Acep bunlar 'kimler' sağcı mı solcu mu, diye düşünüyordu. Kararını ona göre verecekti ama bıyıklarının da görememişti ki! En iyisi ortalama bir şey söylemek diye düşündü. Belki dayak yemeden geçebilirdi.

- Ne sağcıyım ne solcuyum, orta yolcuyum.

- Ne demek lan bu! Sen bizi kandıracağını mı düşünüyorsun.

- Abi valla sağcı da değilim solcu da değilim, kendi halinde bir emekçiyim.

Sözlerini daha bitirmemişti ki yumruklar ve tekmeler inmeye başladı bedenine.

- Ne demek sağcı değilim, solcu değilim, kaç yaşına gelmişsin... Emekçiymiş, lafa bak.

Yumruk ve tekme darbeleri nasıl başlamışsa yine öyle aniden kesiliverdi. Karşıdan bir grup geliyordu. Güçlerini ve öfkelerini yeni gelenlere saklamayı uygun gördüler. Fırsattan istifade hemen ayağa kalkıp kaçmaya başlayan "kendi halinde emekçinin" ardından ekip başının sesi geliyordu:

- Böyle elimizden kurtulduğunu sanma, bundan sonra kendine bir yol belirle. Tarafsızlık da ne oluyormuş.

Tehlikenin geçtiğine emin olunca adımlarını yavaşlattı. Elbisesini düzenlemeye başladı. Bir yandan da küfredip duruyordu. Kendisinden küçük bu çocukların kabadayılıklarına, sistemli vuruşlarına şaşırılmıştı. Sağ böğründe dayanılmaz bir acı hissetti. Pisi pisine yediği bu dayığı düşünürken en ince ayrıntısına kadar tekrar yaşıyordu. Birden hatırladı, dayak yerken ayağına bir silah düşmüş, silahın sahibi bir çırpıda yerden geri almış, beline takmıştı.

"Ucuz kurtuldum." diye geçirdi aklından ve derinden bir "oh!" çekti. Bu düşünceyle dayağın ağırlarını, acısını unutmuştu. Biraz yürüdüktan sonra otobüs durağına ulaştı. Kısa bir süre sonra da kendisini eve götürecek olan otobüs geldi. Nihayet kurtuluyordu şehrin curcunasından.

Dursun'du gencin adı. Hayattaki tek amacı yaşamını devam ettirebilmektir. Ne zordu bu yaşam. Köyü geliyordu aklına; oranın dağları, ovaları,

temiz havası... Her biri tanıdık, güvendiği insanları... Koyunları otlatırken geçirdiği yalnız saatler... Yıldızların parlaklığı, yakınlığı... Dursun'a köyündeki yaşam daha kolay ve rahat geliyordu şehirdekine nazaran. Oysa abisi, yengesi köyden göç ettiklerinde, onları kıskançlıkla uğurlamıştı. Kars'ın sınır köylerinden başkente doğru bir göç. Başkent deyince neler canlanmazdı ki kafasında... Ailesiyle (annesi, babası ve iki kardeşi) birlikte abisinin yanına yerleşmek için trene bindiklerinde nasıl da kalbi hızla atıyordu.

Kars'tan ikinci çıkışıydı Dursun'un. İlki askerlik içindi. İki yıl süren askerliğinde pek bir problemle karşılaşmamıştı. Küçük bir kentte karakolda görev yapmıştı. Problem çıkacağını hissettiği hiçbir ortamda bulunmamaya gayret göstermesine rağmen ara ara komutanın cezalarından, küfür ve dayığından nasibini alıyordu. Askerlik bitip köyüne döndüğünde ise babasını büyük şehre, başkentte taşınma hazırlıkları içerisinde bulmuştu. Büyük bir hevesle babasına yardım etti, yola çıkacakları zamanı erkene almak için uğraştı.

Köylerinden çıkıp başkentten bir başka köyüne, abisinin yanına yerleştiler. Abisi Kazım'ın çevresi genişti, sık sık Ankara'ya gider gelirdi, hemen kardeşi için iş arayıp buldu Mamak belediyesinde. İşinde dördüncü yılını doldurmak üzereydi. Evlenip yuva kurmak, emekli olup köyüne yeniden yerleşme hayalleri kuruyordu.

Dursun otobüse bindiğinde az önceki kısa süreli dayığın izlerini taşıyordu. Elmacık kemiğinde kızarıklar belirginleşmiş, gömleğinin yakası yırtılmış ve nerden geldiğini kestiremediği kan lekesi vardı. Pantolonunun diz kısmı tozlanmıştı. Otobüsteki yolcular merak ve şaşkınlıkla kendisine bakıyordu. Bakışlardan rahatsızlık duyarak sessizce boş bir koltuğa doğru ilerleyip oturdu.

Yan koltukta gideceği köyün lisesinde öğretmenlik yapan Ali oturuyordu. Ali Dursun'un halini görünce biraz telaşlandı.

- N'oldü Dursun? Bir şeyin yok ya?!

- Valla anlatsam inanmazsın. Ne yapcam şaşkırdım kaldım hocam. Sen öğretmensin, anlarsın. Ne olacak bu memleketin hali. Beline silah takan kendini kral sanıyor.

- Hele bir sen ne olduğunu anlat. Polisten mi kaçtın?

- Yok yok, öyle değil hocam. Bu başka. Sesini kimsenin duyamayacağı bir şekilde alçalttı, başına gelenleri bir bir anlattı. Ali gülmemek için kendini zorluyordu. En sonunda kendini daha fazla tutamadı ve gülmeye başladı.

- Demek orta yolcu, kendi halinde bir emekçisin ha!

- Ya hocam gülesin diye mi anlattım. Biliyorum emekçiyim dememeliydim, ama alışkanlık işte, ağızımdan kaçtı.

- Yok Dursun, emekçiyim dememiş olsaydın da yiyecektin dayacağı. Senin sağcıyım demen lazım-mış!

- Ben de sonradan anladım onların sağcı olduğunu. İlk başta anlasaydım...

- Senin arkandan boşuna bağırمامışlar, kendine bir yol seç diye.

- Neden illa ikisinden biri. Hiçbir şeye karışmadan da yaşıyorum ben.

- Belli oluyor canım, yaşıyorsun. Sen buna yaşam mı diyorsun. Korkup sinerek, nereye kadar yaşayabilirsin.

Ali Öğretmen Dursun'a takılmayı bırakıp ciddileşmeye başladı ve sordu:

- Olaylar seni bir duvar dibine doğru sürük-lüyor, daha fazla geriye adım atacak yer kalmadığında ne yapacaksın?

– Hocam, sana güvendiğimi bilirsin. Biliyorsun ben solcuyumdur. Ecevit'i severim. Karaoğlan'ımızdır o bizim. Türkeş'in Allah belasını versin. O biz Alevilere az mı çektirdi. Daha geçen yıl Maraş'ta kaç insanımızı öldürdüler. Hamile kadınların bile karınlarını süngülemişler. Ama ben ne yapayım, en iyisi sessizce beklemek. Vakti gelince...

– Sen bilirsin, ne diyim ki... Ama bir konuda daha yanlış düşünüyorsun. Ecevit'le, Türkeş arasında çok ince bir fark vardır. Onlar bizlerin çıkarları için çalışmıyorlar. Biz işçiler, emekçiler kendimiz yönetime gelmedikçe rahat yüzü göremeyiz.

– Senin bu söylediklerini belediye'deki arkadaşlardan bazıları da söylüyor. Ama ben pek anlamıyorum. Okumamışım ki, ilkokulu bile zar zor, bin bir güçlükle bitirdim. Öğretmen acıdı halime de diplomayı verdi. Bu işi de abimin partideki tanıdıkları aracılığıyla bulabildim. Yani Ecevit'in kazandığım üç kuruşta hakkı var. Benim bir akrabam vardı. Senin şimdi çalıştığın liseden mezun olmuş ve öğretmenlik yapmak üzere İstanbul'a gitmişti. Yasadışı bir partinin üyesiymiş. Öyle genç ve yakışıklıydı ki. Onu gören dönüp bir daha bakardı. Yüzüne baktığında insanın içi açılır, dertlerini sıkıntılarını unutturdu. Ona nasıl kıydılar anlamıyorum. Yüzü gözlerimin önünden gitmiyor. Cenazesi köye geldiğinde daha askere gitmemiştim. Gizliden avlularına girip bakmıştım yüzüne. Gülümsemesi donup kalmıştı, onca kurşun yakışıklılığını bozamamıştı. Ölürken bile nasıl gülümsüyor şaşmıştım, halen de şaşarım. Ben onun gibi olamam hocam. O bambaşka bir hamurdan yoğrulmuştur.

Sustu... Ali hoca da susmuştu. Biliyordu, ne söylese Dursun ikna olmazdı. İki de kendi düşüncelerine dalmıştı. 45 dakikalık otobüs yolculuğunun sonuna geldiler. İki de aynı durakta inip birbirlerine iyi geceler dileyip evlerine yöneldiler.

Dursun evine doğru ilerlerken birden yırtılan kanlı gömleğini hatırladı. Hiç içinden eve gitmek gelmiyordu, bir de babasına açıklama yapmak, onların dırdırlarını dinlemek zorunda kalacaktı. “Bu halimle hiç çekemem.” diyerek abisinin evine doğru yöneldi. Sonunda eve ulaştı, kapıyı tıklattı. Hep o tanıdığı ses telaşla sordu: “Kim o?”

– Yenge, benim Dursun.

Kapı hemen açıldı, içeri girdi. Yengesi Fidan, Dursun’un halini görünce şaşırıldı.

– Ne oldu Dursun, yoksam babanla kavga mı ettin?

– Yok yenge, sonra anlatayım, hele biraz dinleneyim de. Abim evde mi?

– Birazdan gelir, geç otur. Aç mısın? Hemen bir şeyler hazırlayayım.

– Şimdilik kalsın yenge. Bir ağrı kesici var mı? Sanki bir kamyon dayak yemişim gibi her tarafım ağrıyor.

Amcalarının sesini duyan çocuklar hemen salona doluştular. Korkuya kapılan gözler, kocaman açılmıştı. Durup kaldılar öylece. Dursun bir bardak suyla iki aspirini hemen içti.

– Ne o öyle, canavar görmüş gibi bakıyorsunuz. Tanımadınız mı, benim amcanız.

– Tanıdık da emmi, gömleğinde kan var, yüzünde bir tuhaf. Kim dövdü seni, askerler mi?

– Bir şeyim yok, merak etmeyin. Kim beni dövecekmiş, siz asıl karşı tarafın halini görecektiniz. Üç kişiydiler ve hepsini yere verdim. Cü Cü (Cüneyt Arkın’a böyle derlerdi) hiç kalır yanımda. Hem siz niye uyamadınız hala. Yenge yatırsana çocukları.

Çocuklardan en küçüğü çekinerek sordu:

– Emmi simit getirmedi mi bize?

– Unuttum be çocuklar, insanda akıl mı kalıyor. Ama söz, bir dahaki gelişimde ikişer tane ge-

tireceğim.

Dört kardeştiler. En büyükleri sekiz, küçükleri ise üç yaşındaydı. Simitlerinin gelmediğini öğrenince hayal kırıklığıyla yataklarına doğru gittiler. Dursun ara sıra gelirdi evlerine ve hep elindeki poşette simit olurdu. Babaları da Ankara'ya gideceği zaman sorardı, "Ankara'dan ne istersiniz, gelirken getireyim size", hep birlikte, "simit istiyoruz, simit getir bize", diye cevaplardı. Evin bahçesinde oyun oynarlarken, uçak sesi duydular mı, oyunlarının en heyecanlı yerinde bile olsalar hemen ellerini yukarıya kaldırıp sallayarak, oldukları yerde zıpladılar ve bağırmağa başladılar:

"Uçak Ankara'dan gelirken bize simit getir." Uçak görünmez olduktan sonra da oyunlarına kaldıkları yerden devam ederlerdi. Onlar için Ankara demek simit demekti. Amcaları Ankara'dan gelmişti ama elinde simit falan yoktu. Çocukların 8 yaşındaki ablası teselli ediyordu kardeşlerini, "Bugün unutmuş ama yarın babam getirecek nasıl olsa."

Çocuklar gittikten sonra Dursun:

-Yenge, çocuklarda üzüldü, aslında ben buraya gelmeyi düşünmüyordum, bu halimle babamlar görmesinler, bir de onlarla kavga etmeyim diye buraya geldim.

- Sen simidi falan boş ver. Çocuk değiller mi, unuturlar nasıl olsa. Sana ne oldu sen onu anlat.

- Gerçekten önemli bir şey yok. İşten çıktuktan sonra ara sokakta sağcılardan 4-5 kişinin kontrolüne denk geldim.

- Tabi sen solcuyum dedin, onlar da...

- Dur be yenge anlatıyom işte. Onların kim olduğunu anlamadım, orta yolcuyum dedim ben de.

- Ben de safım, niye diyen ki sen solcuyum diye. Paçanı kurtarmak için tilkiden bile kurnaz

olursun. Ama anlaşılan bu kez başarılı olamamışsın.

- Öyle ya. Ama yine de şanslı sayılırım. Birinin belinden silah düştü. Meğersem çocuklar silahlıymış, yani ucuz atlattım, ya öldürselerdi beni...

- Allah korusun! Ama Dursun, böyle kendini koruyamazsın ki. Bir yerlerden silah bul kendine. Silahsız sokağa çıkacak vakitler çoktan geride kaldı.

- Sen de delirdin mi nedir? Kendimi öldürtmemi mi istiyorsun?

- Böyle giderse zaten kimvurduya gideceksin. Ben ne diyorum, kendini korumak için silah al. Tövbe tövbe ölmeni niye isteyim.

- Tamam yenge tamam. Sana da bir şey anlatılmıyor. En iyisi ben uyuyayım. Abimin geleceği de yok zaten. Yarın konuşuruz.

- Ne dedim ki be çocuk hemen böyle alınganlık yapıyorsun.

- Alınmış filan değilim yenge. Öyle yorgunum ki. Sabah devam ederiz olur di mi?

- Tamam sen yat. Şuraya hemen hazırlarım ben yatağını. Şu pijamaları giy de bana gömleğini, pantolonu ver, yıkayım, onarayım.

Dursun yengesinin yatağı hazırlamasını izlerken uyuklamaya başlamıştı bile. Hazırlıklar bittiğinde hemen oturduğu koltuktan kalkıp üzerindekiyi değiştirip yatağa girdi. Çocuklar gibi uyuyordu şimdi.

Yengesi Fidan, gömleğinin yakasını onarmaya başlamıştı ki, dışardan gelen kocasının sesini işitti. Kazım'ın gelişini evin bahçesinde bulunan köpekler fark etmiş, hemencecik bahçe kapısına sahibini karşılamaya çıkmıştı. Çocukları Lasi ismini takmıştı bu köpeğe. Sahibinin eli ensesini okşarken hoşnutlukla hırıltıları yükseliyordu.

– Lasi oğlum, ne yaptın bütün gün? Evi, çocukları korudun mu? Unutma ben yokken burası sana emanet.

Kocasının sesini duyan Fidan kapının önüne çıktı.

– Deli misin adam, ne konuşuyorsun köpekle. Hem de saat kaç olmuş. Dursun geldi, uyuyor şimdi.

– Yine mi babam evden atmış?

– Yo bu sefer farklı mesele. Ölümünden dönmüş çocukcağız.

– Ne ölümü, ne diyorsun?

– Hadi içeri gel de konuşalım. Kapının önünde kaldık. Duyan filan olur. Zaten bizi buradan atmak için bahane arıyorlar.

– Boşu boşuna konuşuyorsun. Neyse girelim yine de üşümeye başladım.

Kazım'ı görenler ondan korkarlardı. Atletik yapılı, 1.90 boylarındaydı. Bir eliyle kocaman bir koyunu kaldırabilecek kadar güçlü idi. Öfkelendiği zaman kimse karşısında durmaya cesaret edemezdi. Yakışıklı yüzü canavarlaşırdaydı adeta. Kardeşi Dursun'un tam tersi idi. Onları yan yana gören kardeş olduklarını akıllarına bile getirmezdi. Kazım'ın karısı da kendisi gibi boylu poslu, gözü kara idi. Ankara'nın bu köyüne taşınan ilk yabancılardandı. "Güvendikleri, anlaşabildikleri birkaç ev vardı sadece. Bir de köydeki yatılı okulun bazı öğretmenleri ve öğrencileri ile araları iyiydi. Fidan Maraş'taki katliam sonrası korkuya kapılmıştı. Bu köydekilerin hepsi Sünni ve Türkesçiydiler. Ya çocuklarına bir şey yaparlarsa! Kendisi için bir kaygısı yoktu, ama çocukları çok küçüktü.

Kazım'la birlikte eve girdiler. Kazım karısını rahatlatmaya çalıştı:

– Boşuna bunca tedirginliğin. Ne olacak san ki. Buradan bu eve gelmeyi göze alacak bir adam

çıkamaz. Neyle karşılaşacaklarını az çok tahmin ederler. Sen benim söylediklerimi yaparsın. Lasi yabancı biri geldi mi koymaz onları içeri. Havlamaya başlar. Sen de bu arada yatağın altındaki silahlardan Rus kırmalısını çıkarırsın, karşılarına geçip doğrultursun. Onlarda korkarlar. Ben seni bilmez miyim? Yavrularımızı korumak için şahan olur çıkarsın karşılarına.

Fidan sözlerden gururlandı, yatıştı, sakinleşti biraz.

- Doğru diyorsun herif de biz yine de dikkatli olalım. Milletın eline fırsat vermeyelim.

- Neyse, şimdi ne oldu sen onu anlat, ne yapmış bu deli oğlan yine?

Karısı Dursun'un anlattıklarını anlattı. Kazım düşünüyordu. Kardeşini nasıl korumalıydı. Ona öğüt veriyordu ama dinleyen kim... Karısına yakınmaya başladı.

- Hanım, nasıl anlatmalı bu çocuğa bilmem ki. O korkup sindikçe üzerine daha çok gelirler. Son erkek çocuğu ya, çok başı boş bıraktı bizimkiler bunu. Ne iş yaptı ne başka şey, o yüzden böyle bodur kaldı ya. Yiyip içip yatarđı. Yiyeyeđi ekmeği için hiç çalışıp çabalamadı ki. Hakkı olan bir dilim ekmeği vermeseler gıkını çıkarmazdı. Eğer karşıındaki nazının geçeyeği biriyse kendini acındırmaya çalışır, yoksa çekilir köşeye... Düşünsene ya sendikaya üye olan son işçi o. Güler misin, ağlar mısın? Keşke Ankara'da iş bulmasaydım ona, karşıdaki okula bekçi, hademe filan olarak yerleştireydim, böylece gözümün önünde olurdu. Her gün onunla birlikte işe gidip arkasını kollayamam ki.

- Doğrusun bey, ben de biliyorum onun nasıl olduğunu. Biz evlendiğimizde o ilkokula gidiyordu, nerdeyse elimde büyüdü. Sen askere gittiğinde ben nelerini gördüm nelerini... Okulda çocuklarla kavga ederdi, ben gidip azarlardım o çocukları.

Kazım'ın aklına komik bir olay geldi. Gülümseyerek anlatmaya başladı.

– Geçen yıl İstanbul'a kardeşimin yanına gitmişti ya, anlatmıştım herhal. Neyse... Kız kardeşimin eşiyile bir toplantıya gitmeleri gerekiyormuş. Fabrikadaki grev örgütlenmeleri içinmiş toplantıları. Yani ertelenemez bir toplantı. Dursun evlerine yeni gelmiş gelmesine ama bırakıp gitmek zorundalar. Kardeşim Dursun'un bir şeyden anlamadığını, saf olduğunu biliyor ya örgütlerde bulunmuş. “Kapıyı kimseye açma, eğer ısrarlı çalarlarsa ablamlar yok, siz sabaha gelin de içeri alma kimseyi. Dolapta yemek var acıktığında yersin, bizi bekleme deyip çıkmış. Evde televizyon izlemeye koyulmuş. Saatler geçmiş, yalnızlıktan sıkılmaya başlamış. Tam o sırada kapı zili çalmış. Kapıdaki gözetleme deliğinden gelen kim diye bakmış ki ne görsün, prenseslerden bile güzel bir kız, uzun siyah dalgalı saçları, kocaman gözleri... Herhalde komşunun kızıdır, hem bana ne zarar gelebilir ondan diye düşünüp kapıyı hafifçe aralamış, istemiş ki bu güzelliği doyasıya seyretsin. Kimi aradın, diye sormuş? Tezegül ablalar evde yok mu, diye yumuşacık sesiyle sormuş. Bizimki heyecandan kekeleye başlamış, “aa aa ablamlar yok” diyebilmiş. “Onlar gelene kadar, içerde beklesem”. Bizimki kızın cesaretine şaşırılmış, biraz kendini toparlayarak, ne zaman gelecekleri belli değil. Bana kimseyi içeri alma dediler, diyerek kızın girmesini engellemek istemiş. Kız, kapıda çok oyalanıyor, birilerinin dikkatini çekebilirim, buradan bu saatte geriye de dönemem diye aklından geçirmiş ve içeri girmeye karar vermiş. Bizim Dursun'u itekleyerek kendine geçecek yer açmış. İçeri girip kapıyı kapatmış. Bizimkinin yüzünü görmek isterdim o an. Bizim güzel kızımız meğersem devrimciymiş. Çıkarmış üzerindeki pardösüyü salona doğru ilerlemiş. Dursun

kızın keleş olduğunu görmüş. Beni öldürecek diye mi düşündü bilinmez küt diye bayılıvermiş.

Kazım anlatırken bir yandan da gülüyordu. Fidan'da öykünün sonlarına doğru karnını tuta tuta gülmeye başlamıştı. Eşinin Dursun'u taklit etmeye çalışması çok komik oluyordu. Olayı her anlattıklarında neşeleniyorlardı. Kara düşünceleri yine dağılmıştı işte. Uyudular... Ev gecenin sessizliğine teslim olmuştu.

Ertesi gün pazardı ama Kazım'ın yine erken kalkması gerekiyordu. Ona tatil olmazdı, köyün bakkalardı o. Erken kalkıp dükkânı açmalı ki, ekmeğinin getirdiği ekmekleri alsın, ortalığın tozunu temizlesin, böylece ekmek teknesinin bin bereketi kaçmasın.

Aradan aylar geçti. Dursun arada sırada ağabeylerine gidiyor, yeğenleriyle oyunlar oynuyordu. Sessiz sakin işine gidip geliyordu. Olaylar her geçen gün kızışıyor savaş yükselerek devam ediyordu. Ekmek kuyrukları, tüpgaz kuyrukları artıyordu. Artık maaşını bile doğru düzgün alamıyordu Dursun. Sendikadan birkaç kişi gözaltına alınmış sonra da bırakılmıştı. Gözaltına alınanlardan birisi yakın arkadaşıydı. O da tıpkı Dursun gibi hiçbir şeye karışmazdı. Birlikte ne çok eylemden kaçmışlardı. Peki, neden gözaltına alınmıştı, bir türlü anlayamıyordu Dursun. Arkadaşını evinde ziyarete gittiğinde sormuştu. Arkadaşı yoldan geçerken bir çevirmeye denk geldiğini, kimlik kontrolünde doğum yerini beğenmeyen polislerin, "götürün bunu, bu saatte ne dolaşmış buralarda öğrenin" diyerek başka polislere devrettiğini, bir arabaya bindirilip DAL (Derin araştırma laboratuvarı, Ankara'daki Emniyet Müdürlüğü)'a götürüldüklerini anlattı. Gece sabaha kadar dövmüşler, ertesi gün bırakılmışlar. Dursun bu olaydan sonra daha da dikkatli olmaya karar verdi. İşten çıkar çıkmaz he-

men otobüs durağına gidiyordu.

Bir gün yine her zamanki gibi erkenden işe gitmek için kalktı. Kahvaltısını yaparken dinlemek üzere radyo açtı. Duyduklarına inanamadı. Askerler darbe yaptıklarını açıklıyordu. Kahvaltısını yarım bırakıp koşa koşa abisinin evine gitti. Yengesi ve abisi uyanmışlar televizyon haberlerini dinliyorlardı. Dursun'un kapıya vuruşuna çocuklar uyanmıştı. Şiş gözlerle, esneyerek salona girdiler. Dursun bir koltuğa oturmuş televizyona bakıyordu, abisinin bir şeyler söylemesini, içini rahatlatmasını bekliyordu. Çocuklar, hemen ortamın gerginliğini hissederek bir köşede halının üzerine oturmuş anne ve babalarına bakıyorlardı. Sessizliği çocukların en küçüğü bozdu: "Baba, niye hala evdesin, bir şey mi oldu?" Birden baba kendini topladı. Böyle boş boş evde oturmanın anlamı yoktu. Kararını hemen verdi. "Siz sakın bahçeden dışarı çıkmayın. Sokağa çıkma yasağı var. Yoksa askerler kızar size. Ben dükkâna gidiyorum. Dursun sende benimle gel." diyerek ayağa kalktı. En küçük çocuk ağlamaya başladı. "Baba sende gitme, askerler seni götürürler sonra."

- "Ağlama yavrum, babana bir şey yapamazlar" diye annesi ufaklığı yatıştırmaya çalıştı. Kazım ve Dursun evden çıktılar.

- Dursun, sen şimdi eve git. Bugün işe gidemezsin. Ben dükkândan birkaç arkadaşı arayacağım. Buranın askerleri tanıyorlar bizi sorun çıkacağını sanmıyorum. Hele bakalım durum neymiş sen de annemlerin yanında kalırsın. Hemen telaşlanma, bir aksilik çıkarsa beni ararsın, olmadı bir çocukla haber gönderirsin, ben dükkânda olacağım.

Sokakta pek bir hareketlilik görünmüyordu. Kazım rahatlamıştı biraz ya, ilçeden bir askeri cıpin içinde yeni gelen askerleri gördü. Burası da

karışacak anlaşılın, en iyisi gazeteden arkadaşları arayayım, Ankara'da neler dönüyormuş öğrenirim, diyerek adımlarını hızlandırdı.

Dükkânı açmasına kimse bir şey dememişti. Alışveriş için gelen müşteriler oldu. Fırıncı gece pişirdiği ekmekleri getirmişti. Sanki her şey normal gibiydi, tanıdıklarına telefon etmekten vazgeçti. Şimdi onların da işi başından aşkındır, ben daha sonra ararım diye erteledi. Radyoda haberleri takip ediyordu. Akşamüzeri karısı koşarak geldi.

– Kazım köpeklerimizi vurdular!

– Ne demek vurdular? Kim vurdu? Niye vurdu? Peki yavruları?

Fidan anlatmaya başladı:

– Bir saat oluyor, bir birlik asker geldi. Başlarındaki komutanı ilk defa gördüm. Sanki düşmanlarının siperini ele geçirmiş gibi bağırıp çağırıyordu sağa sola. Çıktım dışarı. Neye celallenmiş anlayayım diye. “Çıkar şu köpeği dışarı!” diye bağırmağa başladı. Yapmayın! Onun ne suçu var, diyecek oldum; “köpeğinizden mahalleli şikayetçi, kapıdan içeri kimseyi almıyormuş”, dedi. Sırf bu yüzden öldürmeye gelmiş onu. Beni öldürecek olsalar bu kadar yalvarır gibi konuşmazdım ya, ne yapayım, köpeğin dili yok. Ben savundum onu. Kulübenin önüne geçtim. Durun, Lasi yeni doğum yaptı, 6 tane eniği var. Analarını öldürürseniz yavruları ne yapar dedim. Beni itekledi hayvan. Sen kendi eniklerini düşün diye bağırıldı. Baktım bizim çocuklar camların önüne dolmuş, parmaklıktan bana sesleniyor, ağlıyorlar. Anne gel diye beni çağırıyorlar. Koşarak girdim içeri. Arkamdan bana gülüyorlardı. Nasıl zoruma gitti bilsen. Elimden bir şey gelmediğinden, bari çocuklarımın yanında olayım diye içeri girdim. Onlarda peşimden gelse hiç acımadan vururdum. Neyse ki gelmediler. Kapıyı kilitledim hemen. Çocukları camdan uzaklaş-

tırmaya çalıştım, olmadı. Parmaklıklara yapışmış, askerleri izliyorlardı, ayıramadım oradan. Ben de merakımdan izledim. Hiç acımadan nasıl öldürdüler görsen. Lasi, kulübesinin kapısına doğru kafasını uzatmış hırlayıp havlıyordu. Belli ki yavrularının yanından ayrılmak istemiyordu. Hayvancağızın üzerine 4-5 el ateş ettiler, ama ölmemişti, hırıltılar içinde havlamaya çalışıyordu. Sonra askerlerden biri acıdı her hal, yaklaşıp kafasına bir el ateş etti, öldü bu kez. Ama komutan emir vermeye devam ediyordu. Dilim lal olaydı da 6 yavrusu olduğunu söylemeyeydim. Belki bırakıp giderlerdi öylece. Komutan, “çıkartın enikleri” diye buyruk verdi. Hepsini tek tek enselerinden tutup havaya kaldırıp ateş ettiler. Çocuklar öyle donakalmış gibiydiler. Her taraf kan içinde kalmıştı. Köpekleri toplayıp bir çöpe attılar. O Lasi'nin kafasına ateş eden asker vardı ya, işte onun gözlerinden yaş akıyordu. Bizim çocuklar ağlayamıyordu bile. Nedir bu başımıza gelen.

- Tamam, sus artık Fidan! Artık yapacak bir şey kalmamış. Kim şikâyet etti bizi acaba? Elime bir geçirsem onu, yapacağımı bilirim.

- Valla ben diyorum ki, yatağın altındaki iki silahı da gömelim. N'olur n'olmaz. Evi aramaya gelifirlerse...

- Haklısın, bu gece ben hallederim o işi. Haberlerde silahları teslim edin diyorlardı. Ne verecekmişim bu yezidlere silahımızı. Gömerim, sonra ihtiyaç duyarsam çıkartırım. Ama şimdi başımıza dert açmaktan başka bir işe yaramazlar.

Endişeler içinde birkaç gün daha geçti. Rus kırmahısı ile Kırkkale'yi bir direğin dibine gömdüler. Evlerine gidip gelen Ali Öğretmen ve bir arkadaşını, okuldan birkaç öğrenciyi tutukladıkları haberini aldılar. Mamak zindanına kapatıldıklarını öğrendiler bir ay sonra da. Sağ olsun çocuklar

kendilerini ihbar etmemişlerdir. Nasıl da yürekli çıkmışlardı. O kadar işkence görmelerine rağmen tek bir kelime söylememişlerdi. Alnından öpülesi bunlar diyordu Fidan, onlar hakkında konuştuklarında. Dursun öyle korkmuştu ki evden dışarı iş dışında çıkmıyor, abisinin yanına bile uğramıyordu. Çocuklar uzun süredir bahçeye çıktıklarında oyun oynamıyorlardı. Yerdeki kızılığın yanına gidip köpekleri hakkında konuşuyorlardı. Fidan “daha çok küçükler, unuturlar bu yaşadıklarını yakında.” diyordu ya, bir türlü kendisinin gözü-nün önünden gitmiyordu, o vurulma sahnesi.

Fidan akşam yemeğini hazırlamış. Kocasının gelmesini bekliyordu. Ama Kazım değil Dursun çıkıp geldi.

– Yenge, abimi karakola götürmüşler. Hak-kında ihbar varmış, silah kaçakçılığı yapıyor diye.

Fidan’ın yüreği ağzına geldi. Hangi düşman böyle bir iftira atabilirdi. Herkes bilmez miydi kocasının sabahtan akşama kadar dükkânda oturduğunu. Dursun’la düşündüler ve karar verdiler, ikisi birlikte karakola gidip oradaki yüzbaşıyla konuşacaklardı, Kazım’ın sahipsiz olduğunu düşünmesinler diye. Ama önce dükkâna gidip Kazım’ın Ankara’daki gazeteci arkadaşına telefon edip durumu anlattılar. Ve köyün tek asfalt yolu olan anayola çıkıp karakola doğru yürüdüler. 15 dakika sonra geldiler. Komutanla görüşmek istediklerini nöbetçi askere söylediler. İsimlerini, ne için geldiklerini açıkladılar. Asker söylenenleri not ettikten sonra, burada Kazım diye bir tutuklama yok. Komutan da uyuyor şimdi, sabah gelin deyip gönderdi onları. Dursun:

– Gözlerimle gördüm, bir cemse asker arabasının arkasına bindirdiler ve buraya getirdiler, diye itiraz edecek oldu, asker hemen sözünü kesip sesini yükseltti:

– Ne bileyim ben, istersen seni de içeri alayım ha, diyerek gözdağı verdi. Askere tam cevap verecekken yengesi kolundan tutup çaktı. Askere:

– Tamam çocuğum madem sabah gel diyorsun gelelim, ama hiç olmazsa ona gömlek filan getirmiştim, gecenin soğuşunda donmasın, bu giysileri alsan.

Ama nöbetçi Nuh diyor peygamber demiyordu. “Kesin talimat var abla, hiçbir şey alamam. Hem bak kayıtlarda da gözüküyor ismi. Belki bir yerlere içmeye filan gitmiştir.”

Fidan öfkelenmişti ama öfkesini belli etmemeye çalıştı. Kendisi yüzünden kocasını daha çok döverler diye korkuyordu açıkçası.

– Madem son sözün bu, biz gidelim sabah tekrar geliriz, diyerek ayrıldı.

Kanatları kırılmış bir kuş gibi kalmışlardı. Ağır ağı yürüyerek eve döndüler. Fidan bahçeden içeri girdiğinde çocuklarını yine pencerenin önünde, boynu bükük otururken gördü. Bu kadar zaman tuttuğu gözyaşları dökülmeye başladı.

– Yenge biraz sabret, abim yarın çıkar gelir. Kendine acımıyorsan çocuklara acı. Bak ne halde, bir de sen tutmuş onların önünde ağlıyorsun. Sil gözyaşlarını da içeri girelim, bir bardak su iç kendine gelirsin.

Fidan biliyordu bu kez Dursun haklıydı. Çocuklarını düşünmeliydi. Gözyaşlarını silip içeri girdiler.

– Babanızı bulamadım yavrularım, belki sabah gelir, o gelene kadar uyuyun siz, dese de çocuklar pencerenin önünden ayrılmadılar. Fidan’da onların yanında oturup beklemeye koyuldu. Sabah komutanla görüşecekti. Ona neler söyleyeceğini kafasında evirip çeviriyordu. Dursun’da bu gece yengesinin evinde kalmıştı ama o uyuyacaktı.

– Yarın işe gideceğim bana müsaade, bir şey

olursa beni uyandırırısın, diyerek divanın üzerine uzandı. Fidan üzerine yorganı getirdi.

– Seni de gece gece yordum, kusuruma bakma. Ama kadın başıma bu saatte karakola gidemezdim, sen olmasan, sağ olasıñ.

– Ne demek bu, ayrımsız gayrımsız mı var. İşe gitmem gerekmesey sabah seninle gelirdim ama...

– Sen şimdi uyu, sabah çocuklarla giderim ben. Sana Allah rahatlık versin.

Dursun ne kadar uyumaya çalışsa da olmuyordu. Kafasının içinde dönüp duruyordu, abisinin askerler arasında zorla arabaya bindirilişı. Söyledikleri geliyordu aklına:

“Kim ihbar ettiyse çıksın karşıma, bir de benim yüzüme söylesin. Ben nasıl yaparım böyle bir şeyi, bir kamyon silahı nerden bulmuşumda satmışım.”

Komutan ne kadar adice laflar etmişti. “Kes sesini, durumuna bakmadan bir de tehdit ediyorsun. Biz biliriz senin gibileri. Duydunuz mu ahali, silah bulsa satarmış.”

Yengesine bu kadar ayrıntılı anlatmamıştı durumu. Kadına bir şey olur diye korkmuştu. Karakoldaki listede de adı yazılmadığına göre belli ki abisini öldüreceklerdi.

Bu düşüncelerle dönüp duruyordu yatağında. Kendisine, korkaklığına kızıyordu. Ama ne yapacaktı şimdi!!

Gün doğarken halen uyumamıştı. Kalktı yatağından, doğan yeni günü birlikte karşılamak için sessizce yengesinin ve yeğenlerinin yanına gitti.

KÖY ENSTİTÜSÜ VE SONRASI

85-91 yılları arasında Hasanoğlan Atatürk Öğretmenler Lisesi'nde eğitim aldım. Eski Hasanoğlan Köy Enstitüsünün devamı niteliğinde olan bu okula en son 2003 yılında gezme amaçlı olarak tekrar gittim. Ve gördüm ki minicik ellerle yaratılan alanlar harabeye dönmüş.

Köy Enstitülerinin kurulmasına 1944 yılında başlanmıştır. Müfredatının genel çerçevesi %25 teknik, %25 tarım ve %50 ise kültürel eğitim şeklinde çizilmişti. Müfredattan da anlaşılacağı üzere asıl olarak köylülüğün bilinçlendirilmesi, kırlardaki feodal kalıntıların ezilmesi ve kapitalist ortak pazara dahil edilmesi amacıyla köy enstitüleri kurulmuştu. 10-15 yaş arası yoksul köy çocukları köylerde kurulan enstitülere yatılı olarak gelip eğitim görmekteydiler. Ne var ki köy enstitüleri 50'li yıllarda kapatıldı. Kapılarına kilit vurmak yerine okulun müfredatı değiştirilerek Öğretmenler Lisesi olmuştu. Yine ilkokul sonrası girilen sınavda belirli bir başarı kazanan öğrenciler parasız yatılı olarak okula alınmaya devam ediyordu. Bugün ise enstitünün alanında düz lise ve Anadolu lisesi olmak üzere iki okul mevcuttur.

Okuldayken, okulun geçmiş tarihine ilişkin pek fazla bir bilgim yoktu. Ta ki, 1987 yılına kadar! O yıl bir öğretmenimiz, bizim sınıfı, okul alanı içerisinde bulunan müzeye götürdü. Daha

önce önünden pek çok kez geçmiş olmama karşın kapısında kalın kilitler bulunan bu binanın ne olduğunu merak edip araştırmamıştım. Ne kadar zamandır kapalı kalmıştı kim bilir bu kapı... Öğretmenimiz kapıyı açarken onca zamandır kapalı kalmasının acısını çıkarırcasına bir gıcirtı yükseldi. Tarihi binanın içerisine girerken zamanda yolculuğa çıkmışız hissine kapıldık. Sessizce ve saygıyla fotoğraflara, eserlere bakarak yürümeye başladık. Neler yoktu ki! 1944'te ve sonrasında çekilen fotoğraflar, yoksul kıyafetli çelimsiz çocuklar okul tabelasını asarken, Hasanoğlan'dan geçecek olan tren yolunun inşasını yapırlarken, açık hava tiyatrosu için kocaman taşları taşırırken, meyve ağaçlarının fidelerini dikerlerken, ellerinde çapalar, ettikleri sebze bahçelerinde çalışırken, kendi okul sıralarını, kara tahtalarını marangozhanede yapırlarken... Kısacası her çalışma fotoğraflanmış. Fotoğraflar siyah-beyaz olmasına rağmen renkli bir yaşam yansıyordu karelerden bize. Yaratmanın, üretmenin coşkusu, çocuk güllüşlerine yansımıştı. Okula yeni gelenler ve mezun olanların fotoğrafları, ödül alma görüntüleri, yine okul mezunu ressamların, şairlerin, heykeltıraşların yaptıkları eserler ve kısa özgeçmişleriyle birlikte belgelenmişti. Okula konuk olarak gelmiş ünlü ozanlarla, şairlerle, yazarlarla, bilim insanlarıyla, öğrencilerin sazlı sözlü eğlence fotoğrafları da yer almıştı. Gezerken müzeyi, bizim yaşımızdakilerin mutluluklarına biraz kıskanarak baksak, 40 yıl önce bunca emek ile yaratılan, şimdi üzerinde yürümüş olduğumuz yollara, atölye ve laboratuvarlara, dallarından meyve topladığımız ağaçlara daha bir değer vererek, hissederek bakmaya başladık.

Köylerinden kopup okumak için bunca uzak mesafedeki bir köye gelmişlerdi. Bomboş bir arazi öğrenimleri için tahsis edilmişti. Her yeni gelenle

el ele verip kendileri için yaşanılabilir, eğitim görülebilir bir alan oluşturdular. Öğrencilerin alın teriyle kurulan mekanlar yarattılar. Kendi yiyecek yakacak ihtiyaçlarını da kendileri karşılamak için adımlar attılar. Eğitimcilerinde katkılarını da dışalamamak lazım. Onların yol göstericiliği ve desteğiyle boş araziye birkaç yıl içinde verimli alanlara dönüştürdüler.

Bizler, müzede gördüğümüz fotoğraflarda yer alan öğrenciler gibi neden kendine güvenli, girişken ve yaratıcı olamamıştık... Neden sadece tüketir konumdaydık? Bu soruları o zamanlar kendimize soracak kadar bilinçli değildik. Sonradan sordum kendime “neden” diye... Öncelikle bizler farklı dönemlerin çocukları-gençleriydik.

83-84 öğretim yılında ilkokuldayken sınıf öğretmenimizin çabası sayesinde yörenin en modern gelişmiş tavuk çiftliğine gezi düzenlenmişti. Hemen 100 metre ilerideki bu çiftlik Hasanoğlan Öğretmenler Lisesinin alanı içindeydi. Çiftliğin içindeki binaya girerken ayakkabımızı kimyasal bir sıvıya (dezenfektan) batırıp öyle girmiştik. Tavuklara dışarıdan mikrop taşımamız içinmiş bu sıvı. İçerde çok fazla tavuk ve civciv olduğunu görmüştük. Yumurta toplama saatine denk gelmiştik. İlk defa bu kadar çok tavuğu bir arada görüyorduk. Meğerse eskiden daha çokmuş. Bir kısmı bakımsızlıktan telef olmuş, büyük bir kısmı ise satılmış. 85'te okulda okumaya başladığımda tavuk çiftliğinin alanının kapatıldığını gördüm. 80 öncesine kadar inek çiftliği de varmış. Cins inekler satın alınarak yüksek verimli süt üretimi yapılır, ürünlerin süt, peynir, yoğurt satışından elde edilen gelir döner sermayeye aktarılıp öğrencilerin ihtiyaç duydukları malzemelere harcanırmış. (Bu çiftliklerdeki üretim salt satış için sağlanmıyormuş, ürünlerin öğrencilerin sağlıklı beslenmesine yetecek kadarı

ayrılıp kalan ürünler satılmış.) Ancak çiftliklerdeki hayvanlar yok pahasına elden çıkarılıp yeniden oluşturulmuş olan okul yönetimindeki öğretmenlerin ceplerini doldurmuştu. Çiftlik hayvanları satılınca alan kullanılmayıp harabe olmuştu. Tıpkı meyve bahçeleri gibi, tıpkı kapalı tiyatro salonu ve açık hava tiyatrosunun bulunduğu alanlar gibi öğrencilere yasaklanmıştı.

Köy enstitüleri, kırsal alanlarda, kapitalizmin egemenliğinin tam olarak sağlanamadığı bir dönemde kurulmuştu. Aynı zamanda İkinci Paylaşım Savaşı sosyalizmin zaferiyle sonuçlanmak üzereydi. Türkiye savaşa fiili olarak girmemiş olsa da savaşın yarattığı ekonomik yıkımdan payına düşeni fazlasıyla almıştı. Yiyecek kuyrukları uzamış, açıktan ölümler baş göstermişti. Ekonomik kriz siyasal krizi de beraberinde getirdi. Proleter hareket güçlenmeye, özgürlükçü düşünceler yoksul ve ezilenler arasında yeniden boy vermeye başlamıştı. Köy enstitülerinde gönüllü öğretmenlik yapanlar sosyalizmden etkilenmiş ilerici aydınlar olduğu için öğrencilere özgürce, tartışarak, sorgulayarak ve uygulamalı olarak eğitim veriyorlardı. Ancak yine de sınırlıydı. Bu sınır kapitalist sistemin sınırlarıydı. Burjuvazi kendine hizmet edecek gençlik yetiştirmek için açmıştı bu okulları. Beklenen hizmet çok yönlüydü. Feodalizmin kapalı ekonomisini kırarak, kapitalist ortak pazarı geliştirmek, tarımda bilimsel üretime geçip ilerlemek, köylerdeki bürokrasi ağını kurabilmek... Ancak genel dünya koşulları Türkiye'nin ilerisindeydi. Bu yüzden okullardaki özgürlükçü eğitim, burjuvazinin çizdiği sınırların dışına çıkmasına yol açıyordu. Sosyalizmin artan prestiji enstitülerin içinde kendisini hissettiriyordu. (Bu yüzden kısa bir süre sonra Köy Enstitüleri kapatıldı.)

Bizim okuduğumuz dönem ise; tekelci kapi-

talizm her alanda egemenliğini oturtmuştu. Burjuvazi ve proletarya arasındaki savaşta proletarya geçici yenilgi almış, tekelci kapitalizm faşizmle toplumun her kesimini baskı altına alıp, terörcü diktatörlüğünü gerçekleştirmişti. Burjuvazinin hiçbir özgürlükçü, yaratıcı düşünceye ihtiyacı kalmamıştı. Özellikle yatılı okullarda faşist darbenin yıkıcı, gerici etkileri tartışılmaz bir şekilde gözler önündeydi. Üretmenin, yaratmanın özgürlüğü öğrencilerin ellerinden alındı, ezberciliğin okulu olmuştu, gençlerin beyinlerini örümcek ağlarıyla dolduran, gerici, gereksiz bir yığın bilgiyi ezberlemeye zorluyordu. (Din derslerinin zorunlu hale gelmesinin 80 darbesiyle birlikte olması tesadüf değildir.)

80 askeri faşist darbeyle ilerici, devrimci, demokrat öğretmenlerin bir kısmı tutuklandı, büyük bir kısmı ise sürgüne gönderildi. Onlardan boşalan yerlere, üniversitelerde faşist hareket içerisinde yer almış, finallere dahi girmemelerine rağmen üniversite diploması verilen kişiler, yatılı okullara yönetici olarak atandılar. Körpecik beyinlerin köhne fikirlerle kısırlaştırılması, itaatkâr, sindirilmiş kişiliklere sahip insanların yetişmesi amaçlanmıştı. Faşistleştirilmiş okul yönetiminin ilk icraatlarından biri de öğrenciler ile kitaplar arasında duvar örmektir. Bölgenin en gelişmiş kütüphanesine sahip bu okul, binlerce kitabı depolara kaldırıp çürümeye terk etmişti. Kütüphanede sadece ders kitapları, yardımcı kaynak kitapları kalmıştı. İlerici öğretmenlerin yokluğunun yanına bir de kitapların yokluğu eklenmişti. 12-17 yaşları arasındaki yatılı öğrenciler gecenin bir yarısı ranzalarından apar-topar kaldırılarak MHP toplantılarına taşınır olmuştu. Yine o yıllar okul mescitlerle tanıştı. Öğrencilerin her türlü sosyal etkinlikleri kısıtlanmış, yatakhane, yemekhane, derslik binaları ve kantin dışındaki geniş okul alanlarının kullanımı yasak-

lanmıştı. Görsel uygulamalı eğitim rafa kaldırılmış, dört duvar arasındaki eğitim başlamıştı.

1985 yılında okula giriş yaptığımda “solcu abi ve ablalarımız” vardı, ancak oldukça pasif durumda idiler, seslerini biraz yükseltmeler köylerine geri dönmek zorunda kalacaklarını bildiklerinden sessizce kendilerini ve güvendikleri insanları geliştirmeye çalışıyorlardı. Okulda kalan birkaç demokrat öğretmen ise okul yönetimiyle fazla sorun yaşamak istemediklerinden uygulama ve yaptırımlara karşı çıkamıyorlardı. Ancak ara sıra müfredatta yer alan konuları ezberci eğitim yerine göstererek -uygulamalı olarak- işlemeyi tercih ediyorlardı. Geçmişte yapılmış ve teknik atölye binasına; kimya, fizik ve biyoloji laboratuvarlarına, resim atölyesine, müzik salonuna, yabancı dil atölyesine götürerek sınıflarımızdan bizleri çıkartıyorlardı. Her biri farklı mekanlardı, binalar teknik donanıma sahipti. Ancak yılda birkaç kez gidebilmiştik bu atölyelere. Müzik salonuna ise sadece bir yıl sık sık gitmiştik. Müzik öğretmenimiz piyano kullanırdı ve her birimiz ilk kez piyanoyu orada görmüştük. Piyano dışında daha pek çok müzik aleti mevcuttu, ancak onlarda kapalı kapılar ardındaydı.

Müzik salonunun bulunduğu bina yarım daire şeklindeydi ve düz bir bina ile kesiliyordu. Bu düz bina kapalı tiyatro ve sinema salonu idi. Okul öğrencilerinin mezuniyet programları ve çeşitli etkinlikler bu salonda yapılıyordu (1200 kişilik bir salon) 2003 yılında dolaşmak için gittiğimde bu alan da artık harabeydi. Binaların içinde ne kapı ne pencere kalmış, sıvaları dökülmüş, çeşitli yazılamalar yapılmış, içerisinde para eder ne varsa hepsi çalınmış ya da para için satılmıştı. Dönem sonları öğrencilerin etkinlikleri için kullanılan bu binanın yok olmasının tek sebebinin kâr getirmemesi olmadığını öğrendim. Meğer asıl suçu şekliy-

miş. Yukarıdan kuş bakışı görüntüsünün orak çekice benzemesi ve sosyalizm çağrısı yapması imiş!

Tüm yokluğa, sınırlandırılmışlığa, baskıya, yasaklara rağmen eğitim sistemi içerisinde nefes almayı başarmamızın olanaklarını bu alanlar ve ilerici öğretmenlerimiz sağlıyordu. Ancak bizden sonrakiler daha kısıtlanmış alanlara hapsedildiler. Eskinin Köy Enstitülerinin yeniden kurulması diye bir düşünüm yok. 60 yıl önce Köy Enstitüleri ilerici bir rol oynamıştı. Bugünden bakınca ilerlemenin oldukça gerisinde kalmış okullar olduğunu görmek mümkün. Çok daha gelişmiş olanaklar sunulmalı yeni kuşaklara. Toplumsal üretimin içinde yer alarak, bilimsel olanaklardan sonuna dek yararlanmalı gençlik. Yozlaşma ve çürüme öncelikli olarak yeniyi temsil eden gençliği hedef alır. Bu duruma karşı gelmek eskinin ilerici olan yönüne sarılmakla mümkün değildir. İnsanlığın gelişiminde rol oynayan tüm birikimini sahiplenip ileriye doğru yürümek gerekir. Yarınki kuşakların özgür-bilimsel eğitimleri ancak sosyalizmde sağlanacaktır. Çevresine duyarlı, paylaşımcı, birlikte çalışmaktan ve üretmekten zevk alan, olaylara eleştirel bakabilen, yeniliklere açık kuşakların yetişmesi sosyalist sistem altında mümkün olacaktır. Bugünden yarının temellerini atabilmek için mücadele ettikçe yeni insanı kendimizde geliştirecek ve özgürleştireceğiz.

Önsöz Dergisi, 15.Sayı

VEDAT TÜRKALİ'YE MEKTUP

Merhabalar,

Öncelikle, size olan sevgimi, saygımı ve sağlıklı yaşam dileklerimi ileterek bu mektuba başlamak istiyorum.

Beni tanımazsınız. Sizinle ilk karşılaşmam 1999'un sonlarında "Güven" romanınızla oldu. Yüreğinizin sıcaklığı, yarınlara bağlılığınız ve tarih birikiminiz etkilemişti beni. Turgut ve Seher'in aşkıyla anlatılan Türkiye'nin 40'lı yılları, TKP'nin Mustafa Suphi ve sonrası dönemin belgelerinin aktarımlarının olduğu iki ciltlik "Güven" romanınız elimde yok. 12 yıl önce okuduğum bu roman bana siyasal örgütlenmelerin tarihi, eksikliklerini göstermişti. TKP'yi Mustafa Suphi ve 14 yoldaşının Karadeniz'de hunharca katledilişleri ve tabii ki Nazım Hikmet'in şiirlerinden edindiğim bilgilerle tanıyordum. TKP'nin ideolojik görüşleri noktasında hiçbir şey bilmiyordum. Sizin yazdıklarınızla hem ideolojiyi hem de pratiği konusunda bilgiler edinmiştim. Ve sabırsızlıkla 'Komünist' (anı) kitabınızı beklemeye başlamıştım. (İtiraf etmeliyim halen daha okuyamadım.)

Sonradan öğrendim, meğer ben sizinle daha önce, mücadeleye katıldığım ilk günlerde (90'ların başları) karşılaşmışım. "Bekle bizi İstanbul" şiirinizin bestelenmiş hali fethetmişti beni. Dizeleriniz

ne kadar yalın ve akılda, yürekte kalıcı. “Sen bize layıksın biz de sana İstanbul” dizeleri hangi devrim için atan yürekten çıkabilir ki! Proletaryanın kenti, “kavgamızın şehri” İstanbul sanki bir tek sizin dizelerinizle anlatılabilirmiş gibi duruyor.

Biliyorum, sizi tanımakta geç kalmışım. İlk romanınız “Bir Gün Tek Başına” 1974’te, siz 55 yaşındayken yayınlanmış, benim de doğduğum yıl... Sizi tanımaktaki gecikmemin ilk nedeni bu. İkinci nedeni ise; Sovyet romanlarını, devrim romanlarını okumayı sevmem ve bundan dolayı Türk edebiyatını araştırmaya öğrenmeye geç başlamış olmam. Üçüncüsü; kitap okumaya mücadeleye katılmaya karar verdiğim zamanlarda başlamış olmamdır.

Önsöz dergisinin önümüzdeki sayısının dosya konusu olarak Türk Edebiyatını belirlendiğini öğrendiğimde, sizin de anlatılmanız gerektiğini düşündüm. Çünkü siz komünist bir yazar olarak, siyasal/politik romanlar yazmanızla öne çıkıyorsunuz. Ancak bu düşünceme rağmen, ben sizi gerektiği gibi anlatamayacaktım, çünkü sizi doğru düzgün tanımıyorum. Okuduğum tek şiiriniz var, diğer şiirlerinizi bilmiyorum bile! Onca senaryo yazmışsınız, ben hiçbirini okumamışım. Senaryolarınız filme aktarılmış, ödüller almış, ben hiçbirini izlememişim! (Hatta senaryolarınızın yönetmenliğini de yaptığımız da olmuş...) Sizinle yapılan iki TV röportajınızı izlemişim, sizi anlatan birkaç yazı okumuşum sadece. Romanlarınızdan ise; Güven, Tek Kişilik Ölüm, Kayıp Romanlar ve Yalancı Tanıklar Kahvesi’ni değişik zamanlarda okumuşum. Hakınızdaki bu kadarcık birikimimle sizi nasıl anlatabilirdim ki? Bu yüzden ben de size Önsöz dergisi aracılığıyla bir mektup yazmaya karar verdim.

Bilmiyorum yazdıklarım size ulaşabilecek mi?

Sizin hakkınızda araştırma yaparken, senaryo yazarlığınızı öğrendiğimde hiç şaşırmadım. Yazdığınız romanların her birinde farklı bir kurguyla yakalyorsunuz okuyucuyu. Eserinizin kahramanları capcanlı karşımıza çıkıp, bizi olayların akışına sürüklüyor. Yarattığınız tipler yaşamın içinde yer alıyor, öyle mükemmel, eksiksiz, tümünden olumlu “bir kahraman” değil, hataları zaaflarıyla, korkularıyla içimizden biri. “Tek Kişilik Ölüm” romanınızda yazdığınız “... İş kahramanlara kalınca da kötüye gidiyor demektir. Kahramanlardan önce insan vardır çünkü.” (sf.196) sözleri düşündürmüştü beni. Sizin bu düşüncelerinizle başka yerlerde de karşılaşmıştım (mesela, Kayıp Romanlar). Sanırım romanlarınızda yarattığınız tipleri kahramanlaştırmamanız bu düşünceye dayanıyor, yanılıyor muyum?

Romanlarınızdaki ana karakterlerin okuyucular tarafından siz olarak algılanması, olayları tüm ayrıntılarıyla, sanki başınızdan geçmişçesine anlatıyor olmanızdan kaynaklıdır diye düşünüyorum. Bunca ayrıntıyı yakalamamız senaryo ve yönetmenlik deneyimlerinizin, birikimlerinizin ürünüdür sanırım.

“Tek Kişilik Ölüm” üzerine defterime iki yıl önce şöyle not almışım: “80’li yıllar, cezaevi kapısının önü... Anne ve babası ayrılmış Levent (içerde-tutsak) idamla yargılanıyor. İçerde tutsaklara yapılan baskı ve işkenceler artmış, açlık grevleri başlamış... Yazar, bu romanda içeriği değil, 80’li yılları değil, 40’ları 50’leri, 60’ları anlatmak için yazmış bu romanı. TKP tarihini, kişileri, TKP’nin hatalarını, gençliği kavramaktaki, içine almakta-ki yetersizlikleri ve pek çok silahlı örgütün ortaya çıkışında TKP’nin eksikliklerini sorgulamış. En zor koşullar altında, direnişi devam ettiren, teslim olmayanlara saygısını da ortaya koymuş. Ama ro-

manı okurken yazarın silahlı mücadelenin yanlış olduğu görüşünü savunduğu izlenimi edindim. Bu konuda Vedat Türkali'nin düşüncelerini bir yerlerde okumuş değilim.”

Ezen ulusta yer almanıza karşın (söylemesi ayıp gibi gelse de ben de Türküm) ezilen halkların acısını içinizde taşımanız, onların kurtuluş savaşını yüreğinizde duyumsamanız, enternasyonalist düşünceyi özümseyişinizi ve bu düşüncenin propagandasını yapmanızı (gerek Güven gerekse Kayıp Romanlar'da ön plana çıkıyor, keza diğer romanlarda da görmek mümkün) oldukça önemli buluyorum.

Stalin'e, Komintern'e, TKP'ye yönelik bir kısım (kişilere dönük) eleştirilerinizde, devrimci hareketleri değerlendirişinizde, insani yön öne çıkıyor. Bu konularda siyasal olarak farklı düşüncelerim olsa da, komünist düşüncelerin savunusunu sürekli dillendirmeniz, insanı geliştirmek, toplumu ileriye taşımaktaki insani duyarlılıklarınızın bizleri yakınlaştırdığı kanaatindeyim.

“Toplumu yansıtmak değil yalnızca görevimiz, daha iyiye değişmesi için verilen savaşımıza katkıda bulunmak sanat yoluyla (...) içinde yaşadığımız toplumun ve dünyanın sorunlarına en doğru çözümü düşündürmekte en etkin yolu tuttuğuma inanıyorum...” (aktaran, Roman kahramanları dergisi) sözleriniz, sanata bakışınızın ve kendi sanatınızın mütevazı özeti gibi geldi bana.

Romanlarınızda beni en çok saran yaklaşımınızın ise; yaşanan onca çelişki, umutsuzluklara neden olabilecek onca olaya (komünist partilerdeki, sosyalist ülkelerdeki eksikler, hatalar, yanlış politika ve yaklaşımlara) rağmen, sizin anlatımlarınızla okuyucuyu umutsuzluğa değil umuda sürüklemesi, daha iyisi, daha doğrusu için insanı kamçılması. “Yetmiş yıl yaşadı! Koca bir deneyim

hazinesi bıraktı tarihe. Sürekli doğruyor komünizm, batar mı?” (Kayıp Romanlar, sf. 517) “Gidenler gitsin, doğru-dürüst komünistler kalsın!” (sf. 519) ve okuyucuyu sorgulamaya itiyor. “Doğru dürüst komünist kime derler?” yarattığınız karakterlerdeki çelişkiler okuyucuyu ilerletiyor.

Yeni bir dünyanın kapısını aralıyorsunuz eserlerinizde. Ve bu yeni dünyanın insanların farklı bakış açılarını karşı karşıya getirerek daha ileri düşüncelere okuyucuyu ulaştırıyorsunuz.

Önsöz dergisine Kayıp Romanlar eserinizden yola çıkarak sizi anlatmak istemiştım. “Anı” olarak yer almıştı bu kitap. Kitapta, kendi adınızla, roman karakterlerinden biri olarak okuyucu karşısına çıkmışsınız. Ancak romanın kıyasında yer alıyorsunuz, olay örgüsünün kıyasında. Sizin anınızdan daha çok Doktor Nahit Kotar’ın anıları gibi...

Doktor Nahit ‘Güven’ romanının devamını yazmayı düşünüyor. 40’larda genç olan Turgut ve Seher’in aşklarının devamını, Turgut ve Sehere şimdi neler olduğunu ne yaptıklarını bulmak istiyor. Buradaki asıl amacın, yurtdışı etkinliklerinden elde edilen yüklü miktardaki “emanet parayı”, kurmayı planladıkları ‘bir arada’yı yaşama geçirecek birilerini bulup, onlara vermek olduğunu romanın ilerleyen bölümlerinde dile getiriyor. Dr. Nahit aklına gelen anılarını parça parça yazıyor, yaşamının dökümünü yaparcasına.

Kitapta Dr. Nahit ve Esme ile telefonla ve yüz yüze toplam beş görüşmeniz yer alıyor ve hepi topu 34 sayfa. Yaklaşık 600 sayfası ise Dr. Nahit Katar’ın anıları. Eserinizin roman değil de ‘anı’ olarak tanımlanmasının nedeni sizin gerçek isminizle okuyucunun karşısına çıkmanızdan mı, yoksa Dr. Nahit’in anılarının gerçekliğinden mi?

Dr. Nahit’in sizin gibi gerçek ismiyle, kitapta yer almadığını, ancak olayların genel hatlarıyla

doğru olduğunu, yaşanmış olduğunu düşünüyorum. “Anı” şeklinde belirtilmesinde bundandır. Diğer romanlarınızda da böyleydi. Özellikle tek kişilik ölüm de İlyas Tantan’ın anıları fazlaca yer alıyor, buna rağmen roman diye tanımlanıyor. Anlayacağınız ‘anı’ denmesinin nedenini anlamış değilim tam olarak.

Kayıp romanlar kitabınız kafamda soru işaretleri oluşturunca sizi bu romanınızla anlatamayacağıma emin oldum. Ben tam olarak anlamamışken nasıl anlatacaktım ki? Sadece kafamdaki soruları sizinle paylaşabilirdim. Öyle de yaptım.

Romanlarınızdaki ‘cinsel’ anlatımlara ilişkin düşüncelerimi de yazmak isterim size. “Güven’de açık açık yazıyordu her şeyi Vedat Türkali; “O da mı böyle yapsaydı? Batıda da ayıbı günahı kalmamıştı bu şeylerin. Herkesin bildiğini yazdım mı diye ayıp olsundu? Bu da parçasıydı insanoğlunun.” Elbette ayıp değil, cinsellik de yaşamın bir parçası, iki insanın paylaştığı özel bir şey. Ancak yine de her şeyin böyle “açık-saçık” denilebilecek şekilde dile getirilmesi beni okurken rahatsız ediyor. Argo söylemlerin de romana yansması romana bir şey katmıyor bence. Elbette bazen kişiyi karakterize ederken yahut olay örgüsünde anlatmasan eksik kalacak zamanlarda anlatılmalı, yazılmalı açık açık. Ancak sürekli günü anlatma derdiyle birbirini tekrar etme şeklinde anlatmanın lüzumu var mı? Ben olmadığını düşünüyorum. Salt sevişmenin detayları değil bahsettiğim, mesela sabah uyandı, tuvalete gitti... gibi şeylerde. Belki günün monotonluğu açısından anlatmak gereklidir ama tekrar tekrar olunca sıkıcı geliyor. Keza, erkeğin kadına bakarken düşündüğü şeyler, Deli Hafız’ın erotik tanımları, anlatımları, erkekler arasında anlatılan belden aşağı tanımlar, anlatımlar, tanımlamalar... Bu tür söylemlerin bizim edebiyatımızda

yer almaması gerektiğini düşünüyorum. Bu söylemler, çürümüş toplumun, yozlaşmış ilişkilerin yansıması olarak göreceğimiz şeyler, yarının toplumu taşınmamalı.

Sizin hakkınızda yazmak için araştırırken, askeri liselerde tutuklanana kadar edebiyat öğretmenliği yaptığınızı ve TKP'ye üye olup, komünist örgütlenme faaliyetleriniz nedeniyle 1951'de TKP'ye yönelik operasyon kapsamında tutuklanıp 7 yıl tutsak kaldığınızı öğrendim. Tutsaklığınız hakkında da pek bir bilgim yok, hangi zindanlarda kaldınız mesela... Kimlerle kaldınız? Edebiyatınıza ne gibi katkıları oldu bu sürecin... Bu noktanın ilgimi çekmesi benim bu mektubu size zindanda yazıyor oluşumdur belki de.

Yazdıklarına son vermeden evet iki gün önce, aylarca kanser hastalığıyla mücadele eden değerli dostumuz, Marksist aydın, araştırmacı, yazar Orhan İyiler'in kaybından duyduğumuz üzüntüyü de paylaşmak isterim.

Saygılarımla

Önsöz Dergisi, 20.Sayı

YIKILAN DUVARDAN YAYILAN IŞIK

Tarihte öyle anlar vardır ki, kendinden önce biriken her şeyi toparlar, tüm duyguları birleştirir. Bir patlamadır sanki yaşanan. Nasıl bir yanardağın patlama seviyesine gelişi ağır ağır birikim sonucuysa ve patlama anında tüm birikintileriyle yeryüzüne çıkıyorsa, işte öyle... 19-22 Aralık günleri de işte böylesi önemli zamanlardan biridir. Tüm devrimci tutsakların tek bir bedene dönüştüğü, kimi az kimi çok ama hepsi bir bütünün parçası olarak, biriktirdiği, yeşerttiği ne varsa hepsini ortaya sunar.

Zindanlar savaşında pek çok deneyim ve bilgi sahibiydik. Onlarca yıllık deneyim 19-22 Aralık günlerini şekillendirdi. Cüret ve kararlılık, teslim olmama, 20 cezaevinde birden sınanıyordu. Her türlü vahşet ve katliama bilinç ve yürekle karşı koyuyorduk. Elimize geçirdiğimiz her şey silaha dönüşüyordu. Korku çekilmişti inine. Biz kazanacaktık, başka bir alternatif yoktu. Devrimci tutsakların direnişi, umut olacaktı, o büyük gün için büyük bir adım. Aradan yıllar da geçse yaratılan kahramanlık destanı dilden dile dolaşacaktı. Tarih yazıyorduk, her birimizde bunun haklı gururu içindeydik.

Çanakkale E Tipi Cezaevinde siyasi tutuklular B, C ve D blokta bulunmaktaydı. B blokta-

ki iki koğuştta kadınlar, C ve D blokta ise erkek tutsaklar... Operasyon başladığında B bloktaki kadın tutsakların bulunduğu spor salonunun alt katına tüm ölüm orucu eylemcileri toparlandı. Çekileceğimiz son yer orası olacaktı. Genel olarak koğuşlar iki katlı idi. İkinci katta bloklara üstten girişler vardır. Operasyon başladığında biz yalnızca alt ana maltayı kontrol altında tutabiliyorduk. Üst maltaya idare ve adli kısım tarafından (E blok) askerler girmişlerdi. Bizim bulunduğumuz alt kat ana maltanın idareye bakan ve E blok ve mutfak tarafına bakan iki kısım kapısında karşılıklı barikatları kurmuştu. Kadın tutsakların kaldığı B bloktaki koğuşlara idare kısmından giriş bulunmaktaydı ve oraya da barikat kurulmuştu.

Ana maltanın alt kısmındaki barikatı kurarken, idaredeki kapının arkasına askerler kum torbalarıyla siper hazırlıyorlardı. Barikatlarımız kurulduğunda askerlerin siperleri de hazırlanmıştı. Ve komutanları megafonla sadece arama yapmaya geldiklerini, bir sorun çıkmasını istemediklerini vs. söylüyordu. Arama yapmaya sabaha karşı 4.45 sularında gelmişlerdi! Ve arama yapmak için önce kendilerine siper hazırlıyorlardı! Robocop kıyafetleri ve uzun namlulu silahlarıyla sesleniyorlardı. Sadece arama yapacağız!

Günlerdir böyle bir katliamın hazırlığında oldukları yansyordu basına. İlk anda başka cezaevlerinde de operasyon olup olmadığını bilmiyorduk, ama kısa bir süre sonra TV'den 20 cezaevine birden operasyon başlatıldığını öğrendik.

Bize bir şey olsun istemediklerini ve bundan dolayı teslim olmamız gerektiği söylüyorlardı. Mantıksız cümleler kuruyorlardı. Bizim barikatın da bir yoldaş çağrı yaptı askerlere; silahlarını komutanlarına yönelmeleri gerektiğini, eğer bize yönelirlerse karşılığını alacakları üzerine. Teslim

olun çağruları, “bize ölüm yok” ve “devrimci tut-saklar teslim alınamaz” sloganları arasında kay-boluyordu. Barikatlarımızı kurduğumuzda marş-larımız daha bir coşkun ve gür sesle söylenmeye başlamıştı.

Fidan Kalşen... Fazla sohbetimiz olmamıştı. Ölüm orucu ekibinde yer aldığında tanımıyordum bile. Ara sıra sabah voltaları için Berna'yla (Berna Saygılı Ünsal, 1. ekipte yer alıyordu. Daha sonra tahliye oldu. 2005'te Mercan vadisinde 16 yolda-şıyla katledildi) birlikte bizim havalandırmaya ge-lirlerdi. Hemen arkadaşlarla birlikte eşlik ederdik onlara, kalabalık bir volta atmaya başlardık. Der-simli bir hemşire olduğunu o zaman öğrenmişim. Sohbetlerimizde sıcak, içten davranışlarıyla he-men öne çıkardı. 19 Aralık sabahı saat 7'yi biraz geçerken Fidan Kalşen'in “feda eylemi” yapacağı açıklandı.

Kısa bir süre sonra işte Fidan geliyordu. Kırmızıları içinde, alın bandını takmış bir düğüne gider gibi geliyordu, elleri kınalanmış. Öyle mut-luydu ki, sekerek önündeki engelleri aşıyor, bir yandan da “Bana bu görev verildiği için çok mut-luyum. Partimi, halkımı sizleri çok seviyorum.” diyordu. Yüzündeki hiç solmayan gülümseme ve gözleri daha da canlanmış, ışık saçıyordu adeta. B bloğun maltaya açılan kapısından çıkmış, hızla ilerliyordu, öyle sabırsız görünüyordu ki... Ener-jisi hepimize yayılmıştı. Maltanın üst kısmındaki barikatın yarısı açıldı. Fidan askerlere konuşma yapmaya başladı. Operasyonun durdurulmasını ve çekilmelerini istedi. Kendi iradesiyle bu eyleme karar verdiğini açıkladı. Konuşması bitince taşın üzerinden aşağıya indi. Karşı taraftaki askerler kameraya çekmeye devam ediyordu. Fidan sanki sıradan bir iş yapıyormuşçasına üzerine yanıcı sı-vıyı döktü ve bir çakmakla ateşe verdi kendini. Ne

yapacağımızı bilemeden düşmana olan öfkemizi kapılara vurarak çıkarıyorduk sanki. Bir arkadaş, “arkadaşlar, sloganlarımızla uğurlayalım” diye seslenince, başladık sloganlarımızı haykırmaya. Uzun süre dimdik ayakta idi. Ölüm orucu eylemini “feda”yla birleştirmişti. Tüm gücünü bu eyleme saklamışçasına tek bir kıpırtı dahi olmadan dimdik duruyordu ayakta.

Malta elektrikler kesik olduğundan karanlıktı. Fidan’ın zafer işareti yapmış ellerini ve tavana yansıyan ışığını görebiliyordum. İradenin nelere kâdir olduğu apaçık ortadaydı. Son ana kadar ayakta... Yere düştüğünde elleri ve tüm vücudu ayaktayken nasılsa öyle kalmıştı. 7.27’de ölümsüzleştiğinde sloganlarımızla uğurluyorduk Fidan’ımızı. Sedyeye konulup, kızıl bayrakla örtüldüğünde eller üzerinde taşınmaya başlandı. Fidan’ın geçtiği yerde bulunanlar hemen yürüyüş kortejinin arkasında yerini alıyordu. Alın bandını, zafer işareti yapmış ellerini görüyorduk, zaferi gösteriyordu elleri. Sloganlarla arkasından ilerledik B blok kapısına kadar. Ölüm orucu eylemcilerinin bulunduğu spor salonuna götürüldü ve yoldaşları ayrıca onun için bir tören yaptı.

Operasyonu durdurmak için Fidan kendini öne atmıştı. Diğer cezaevlerinde de ölümsüzleşenlerin haberleri geliyordu. Tüm tutsaklar tek bir yürek olmuş, kahramanlarının bıraktığı emaneti taşır haldeydi.

Maltadaki üst barikatı yeniden kurmuştuk. Asker “şoku” atlatınca yeniden saldırdı, kendine gedik açmak için uğraşmaya başladı. Üst kat maltadan D-3 koğuşuna girmeye çalıştı. Koğuşun ikinci katındaki kapı zorlanmaya başlamıştı. Arkasına ranzalar çektik. Kaynak makinesiyle kestikleri kapı biraz aralanmıştı, aradan gaz bombası atılıyordu. Biz de sesler çıkararak onların paniğe

kapılmasına yol açtık. 10 kişi kadardık. Bizim varlığımız bir süre geri çekilmelerine yol açtı. Sonra yeniden geldiler. Orada daha fazla durmamızın bir anlamı kalmadığından koğuştan çıktık. Bizim için çok önemli değildi orası çünkü ana maltaya tek bir kapı açılıyordu. Yine de onları orada rahat bırakmamaya kararlıydık.

Ara maltadan girip, D3 koğuşunun alt katında bulunan televizyonu patlatmaya karar verdik. Mazgal deliğinin hemen yanında bulunuyordu televizyon. Yaktığımız ateşi delikten içeri attık, bir patlama gerçekleşti. Koşarak çıktılar üst kata. Komutanlarının korkusundan olacak ki bir süre sonra geri döndüler. Ve ana maltaya açılan kapıyı kaynak makinesiyle sökmeye çalıştılar. Bu kez kapıdaki mazgalı açıp içeri yanan çaput attık, tam kaynak makinesinin üzerine. Yeniden korkuyla geri çekildiler. Ve tekrar geri döndüler. Bir yoldaşın, arkasına dönüp “Benim MP5’imi verin” demesi üzerine -o kadar ciddiye aldılar ki- tümünden terk ettiler. Yaptıkları işin anlamsızlığı ortadaydı oysaki, kapı açıldığında bizlerin arasına ilk kim girebilirdi ki! Bunu sonradan düşünmüş olacaklar ki bir daha gelmediler o kapıya. Kaynak makinesinin tüpü de orada kalmıştı. Biraz daha ateşle uğraşıp patlatmaya çalışıldı, ama nafile, patlamadı.

Bizim için asıl tehlike ve geri çekilmemize yol açacak yer D5 koğuşuydu. Çünkü oraya girdiklerinde maltanın bir bölümünün kontrolünü ele geçirebilirlerdi. Elimizdeki alanları tutabileceğimiz kadar tutmalıydık. Bu yüzden D5’e bir ekip çıkarıp yakmaya karar verdik. Ancak içerisi gazla dolu olduğundan ateş uzun süreli yanmıyordu. Ses çıkararak korkutmaya çalıştık. Sonra geri döndük, yapabileceğimiz pek bir şey kalmamıştı. Kapıyı maltadan kilitledik. D5’in kapısı ana maltanın alt kısmına kurduğumuz barikatın altında kalıyordu.

C blokla D blok arasında bulunan kısım kapısına yeni bir barikat kurmaya başlanmıştı, geri çekildiğimizde gideceğimiz barikat orası olacaktı.

D5'in orada 20 kadar kişi ilk barikatımızda beklemeye başladık. Koğuşun kapısındaki mazgal kapağını açıp içeriyi kontrol ediyorduk. Bir ara kapağı açtığımızda G-3 (veya başka uzun namlulu) silahıyla Robocop kıyafetli asker duruyordu karşımızda. Kendi attıkları gaz bombalarına karşı gaz maskesini de takmıştı. Ateş etmeye başlamıştı içeriden. Mazgaldan geçen kurşunlar üzerimize yağmaya başladı. Mazgalı kapattık. Başlangıçta kapıdan kurşunlar geçmiyordu. Sonra silahını değiştirmiş olmalı, çünkü kapının her yerinden kurşunlar gelmeye başladı. On kadar arkadaşın atış menziline geçerek gelmeleri gerekiyordu. Onları kurşunlardan korumak için ranzaları ters çevirerek yol açmaya çalışıyorduk. Ateşe ara verildiğinde hızla geçilebiliyordu. Ama bu ara çok kısa oldu. Bu arada yerden seken kurşun Dursun Önder isimli arkadaşın kafasının sol yanından sıyrarak geçti. Üç gün boyunca üç kez kafasından hafif sıyrıklarla yaralandı. Edirne F tipi cezaevine götürüldü. Bir süre sonra tahliye oldu. Tokat'ta girdiği çatışmada katledildi.

Barikattaki tüpler alt barikata taşındı. Ve başka yaralanan arkadaş olmadan, boşalan barikat ateşe verilip geri çekildi. Ateş askerlerin girişini engelliyordu. Gerek gaz bombalarından gerekse alev almayan ateşten yükselen dumanlardan göz gözü görmediğinden gelemiyorlardı. Mümkün olduğunca karşı karşıya gelmemeye çalışıyorlardı.

Önce gaz bombaları atarak sonra ateş ederek ilerliyorlardı. Saat öğleyi geçmişti. Koğuşlardan girmek artık onlar için avantajlı değildi, barikatı da yaramadıklarından, bizim bulunduğumuz ana maltanın üstünden kompresörle delik açma-

ya başladılar. Açılan tek delikten gaz bombaları atıyorlardı, onları yavaşlatabilmek için elimizdeki tüm imkanları kullanıyorduk. Açılan deliğin altına su dolu leğen koyduk, gaz bombasını etkisiz hale getirmek için. En kısa zamanda sonuç almaya çalışıyorlardı. Gerek sayıca, gerek ellerindeki olanaklar bakımından bizden kat be kat üstün durumdaydılar. Ancak bizim için hiç fark etmiyordu. Çünkü haklı olan bizdik. Haklılığımızı tarihten alıyorduk. Tarih bizden yana ilerliyordu. Saldırıları da bu yüzden değil miydi? "Hayata Dönüş" koymuşlardı operasyonun adını. Onların hayatına dönüş! Önce cezaevlerindeki devrimci öncülerini teslim alıp, sonra emekçi halkın yükselen eylemliliğinin önüne geçmek... Kendi sistemlerini, özel mülkiyet sistemini yaşatmak bir süre daha... Aslında hayata dönecek olan onlardı!!! Onların estirdikleri bu terörün önüne geçmek bizim direnişimizi sürdürmemizle bağlantılıydı. Ne kadar uzatırsak, onları ne kadar köşeye sıkıştırırsak, dışarıda da o kadar umut yaratabilirdik. Güç dengelerinin böylesine eşitsiz olduğu bir koşulda, teslim olmaktansa ölmeyi tercih eden devrimci tutsakların varlığı dışarıdaki ezilen güçleri bir araya getirip ileri atılmalarını sağlardı.

Ağır ağır geri çekiliyorduk. Spor salonuna kadar geldiğimizde akşam saatleri olmuştu. Yürüme mesafesi olarak iki dakikalık alanı 12-15 saatte anca gelebilmişlerdi. Tam koğuş çatılarının üzerinde uzun namlulu askerler vardı. İftar saatiyle birlikte ara verdiler operasyona. Anlaşılan nasıl ilerleyeceklerine karar vereceklerdi. Spor salonuna üst kat maltadan giriş yoktu. Bizim elimizde B1 koğuşu ve spor salonu vardı. Gece B1 koğuşunu da kullanamaz duruma gelmiştik. Spor salonunun üst katından duvar kırmaya karar verdiler. Onlar duvarı kırmaya çalışınca bizimkilerde tam karşıla-

rından duvara vurmaya başlayınca geri çekildiler.

Ortalık sakinleşti. 6 yoldaş bir arada konuşmaya sohbet etmeye başlamıştık. Ne, nasıl oldu, bundan sonra ne yapmamız gerektiği üzerine. Sonrası eğer sağ kalanımız olursa açlık grevine başlayacak ve bir süre sonra ölüm orucuna kimlerin gireceği belli olur demiştik. Sonra... Sonrası nasıl olacaktı. O sırada pek düşünemiyordum "sonrası" üzerine. Sağ mı kalacaktım... Daha öncesinden üç kişilik özel birim üzerine hayaller kurduk. Dışarı çıktığımızda "özel"imiz olacaktı, salt cezaevleri konulu çalışma alanı olan. Özelimiz yine olacak, adını ise ölümsüzleşenlerimizden alacak... Fazla uzatmadan sohbetimizi, alt ve üst katta nöbet tutacak yoldaşlar ayrıldılar. "Ama ayrılmadan önce birbirimizle vedalaşalım" denildi. Kim söyledi bilmiyorum, belki de kimse böyle bir şey dile getirmedi. Sadece o an hepimizin aklından, bir daha karşılaşamama düşüncesi geçti. Birbirimizle kucaklaştık, bir gün mutlaka görüşecektik. Sonra diğer dostlarla vedalaşmaya başladık. Herkes birbiriyle vedalaşıyordu... Okan (Okan Ünsal, Mercan vadisinde katledildi 16 yoldaşıyla birlikte) eşinin, aynı zamanda ölüm orucu eylemcisi yoldaşı Berna'nın yanındaydı, sohbet ediyorlardı. Kucaklaştık. Ölüm orucu eylemcilerini iyi korumalıydık, bizden önce onlara bir şey olmamalıydı. Biliyordum Okan Berna'ya iyi bakacaktı, ama yine de ona sarılırken "Berna'ya iyi bak" sözleri döküldü dudaklarımdan... "Kendine de iyi bak"

Ne söylenebilir ki bu kucaklaşmalarda... Sözler anlamsız kalmaz mı? Asıl sezgidir söze bürünen. Ölüm öylesine yakınımızdaydı... Sultan Sarı'yla da son defa orada vedalaştım. Ölüm beni alır kollarına sanyordum, yanılmışım. Sultanımız kucaklaştı ölümle... Sevdasıyla yan yanaydı... Minicik bedenindeki kocaman göğüs kafesine bir gaz

bombası çarpmıştı, üçüncü gün “ayakta ölmeye” diyerek çıkmadan bir saat kadar önce...

Radyolardan ölüm haberleri geliyor... Bayrampaşa'yı ele geçirdiklerini zafer nidalarıyla duyuruyorlar, 30 ölü deniliyor. 30 insan... Kimler... Birçok tanıdık yüz geliyor gözlerimin önüne... Kimler var... Radyolardan haberler geliyor... 20 cezaevinden sadece 2 cezaevi kalmış. Ümraniye, Çanakkale... Kendi kendimize Ümraniye'yle yarışmaya başlıyoruz. En son buraya girebilecekler...

Radyodan haberler geliyor... Ankara'da yapılan yürüyüşe saldırı, yaralılar varmış...

Radyodan haberler geliyor... Polis otosu tarandı... İşgaller yapılıyor... Dışarısı bizimle birlikte onlar için uzatmalıyız.

Radyodan ölüm haberleri geliyor... Operasyonlarda ölü sayısı...

Bizim buradan ancak ölümümüzü çıkarırlar...

Marşlar söylüyoruz... Bir ateş etrafında halaylar çekiliyor. Bu halay, Ulucanlar'dan taşındı buraya... Bu halay zafer halayı... Bir arkadaş “bir mermi de benden aslanım” şiirini okuyor...

Ara ara bir araya geliyoruz yoldaşlarla. Bazen biz nöbetçilerimizin yanına gidip ne var ne yok diye soruyoruz, bazen fırsat bulduklarında onlar bizim yanımıza geliyor... Her an bir arada olmak istiyoruz ama mümkün değil. Biz de gecenin ilerleyen saatinde üst kata çıkan merdivenlerin tam orta yerine karton atıp oturduk. Hava çok soğuk ama pek fazla duyumsamıyoruz. Biraz uyuyalım diyoruz, gücümüzü toparlamak için. Bizi almaya geldiklerinde ölümüne karşı koymak için güçlü olmalıyız. Ama uyku girmiyor gözlere, merakla nöbetçilerin yanına gidiyoruz ara ara... Arada kısa süreli dalsak da uyumak mümkün değil. Ortalık çok sessiz. Ne planlıyor olabilirler? Hangimiz en çok hangi şarkıyı seviyoruz. Gecenin sessizliğinde

konuşacak çok şey var, fısıltıyla sohbet ediyoruz...

Sabaha karşı (20 Aralık) saldırı yeniden başladı. Spor salonunun üst katına yüklenmeye başladılar. Elden geldiğince geri püskürtölmeye çalışılıyor. İş makineleriyle duvarları yıkmak için ilerliyorlar. Makinelerin önüne ellere ne geçerse atılıyor. Kepçenin şoförü kaçıyor bu yağmurdan. Ona destek için çatının üzerinden asker ateş açmaya başlıyor. Siper alıp beklemek dışında yapılacak pek bir şey yok. Yine de askerler ilerleyemiyor. Öğle saatleri, üst kattan geri çekiliyoruz. Sadece spor salonunun alt katındayız, ama yine de üst katı tam olarak bırakmış değiliz, bu yüzden üst katı ele geçiremiyorlar gün boyu. Korku hareketsiz kılıyor onları. Korkuyorlar, bunca uğraşa rağmen teslim olmayışımızdan. Korkuyorlar, bilmediklerinden ne için savaştıklarını...

Üst katı tamamen bıraktık bir süre sonra. Alt katın camları atılan bombaların etkisiyle kırılmıştı. Sağlam kalanları da biz kırdık ki üzerimize düşmesinler. 100'den fazla tutsak bir aradaydık. Spor salonunun alt katı iki bölmeden oluşuyordu. En korunaklı alana battaniyelerden çadır kurulmuştu ölüm orucu eylemcilerinin gazdan etkilenmemesi için. Bir bölüm gazla dolunca diğer bölüme (kapı boşluğu var iki bölüm arasında) geçiyorduk. Akşam saati yine ara veriliyor. Kullanılan gaz bombaları çeşit çeşitti. Sinir gazı da vardı atılanlar arasında. Benim dışımda tüm yoldaşların durumu iyiydi. Birkaç arkadaşla birlikte bütün gün atılan gaz bombalarını etkisiz hale getirmek için koşturdular. Tatlı bir yorgunluk vardı üzerlerinde. Mutlulukla parlıyordu gözleri.

Üçüncü gün, savunmamız için elimizde pek bir şey kalmamıştı. Düşman daha yoğun saldırıya geçti. Üst katın zemininde kompresörle delikleri açtılar. Onlarca delik oluşmuştu, bombalar, kur-

şunlar yağmur gibi yağmaya başladı. Gaz bombalarını attıktan hemen sonra deliği kapatıyorlardı. Sonradan öğrendiğimize göre 5048 gaz bombası kullanılmıştı, kimi küre, kimi uzun silindir şeklinde bombalar.

Bir süre sonra kapaklar yeniden açılıp ateş edilmeye başlanıyordu. İki bölme arasında yer değiştirmeler sıklaşmıştı. Ara verdiklerinde biz de marşlara başlıyorduk. EMEP'li arkadaşlar çıkacaklarını açıkladılar. Gitmek isteyen gidebilirdi, kimse zorla böylesi bir tarihi yazamazdı. Gittiler. Hep birlikte Enternasyonal'i söylemeye başladık, zafer marşları söyleniyordu. Biliyorduk ki çıkanların olmasından umuda kapılıp daha da vahşi bir şevkle saldıracaklardı. Öyle de oldu. Teslim olun çağrıları artmaya başladı. Ancak bizim coşkunluğumuz öyle kırılmazdı.

Radyolar susmuştu... Ümraniye ne olmuştu acaba... Radyolar susmuştu... Dışarda neler oluyordu?

Tek bir haber alamasak da biliyorduk, "Tüm gözlerin çevrildiği yerdeydik." Marşlarımız daha gür çıkıyordu, sloganlarımızı haykırıyorduk. Aklima okuduğum "Moskova Önlerinde" isimli romanda anlatılan Panfilov bölümü geliyor. "Tek bir adım dahi geri çekilinmeyecek..." bizim de şiarımız bu.

Her kapak kalktığında en az on yaralının ismi söyleniyor. Ara verildiğinde sağlıkçı arkadaşlar yaralıların bulunduğu yerlere gidiyorlar. Gülnihal de sağlıkçılar arasında. Tutsak düştüğüm günlerden beri tanırım Gülnihal'i. O da ölüm orucunda ölümsüzleşenler arasında olacaktı. Bir dönem tıp fakültesinde okumuştum.

Hızla ilerliyor yaralılara doğru. Kan kesici iğneler yapılıyor öncelikli olarak. Sonra pansuman... Ancak yaralı sayısı hızla artıyor... Yaralılar arasında Sultan Sarı ismini duyuyorum. Sesleniyorum...

Cevap gelmiyor... “Sultan Sarı ölümsüzdür!” sloganı atılmaya başlanınca öylece kalıyorum... Adıymanlı, ancak Adana’da büyümüş. Aynı komünde kalıyorduk, birlikte yaşadıklarımız geliyor aklıma. Güneşin kızılığını seyredişimiz... Mütevazılığı, sınımsız gülüşü... Bu gülüşü göremeyecek miydim? Bir daha çocukluklar yapamayacak mıydık? Ne kadar da sessizce gidişin... “Vakit tamam” deyip yumdun gözlerini... Seninle kucaklaşamadım, alnından öpmek isterdim seni, güneşin kızılığına karıştığında... Seni hep günbatımında buluyorum, kızılıkla doluyorsun... “Sultan Sarı ölümsüzdür!” sloganlarla uğurluyoruz seni, zaferimizde sen de olacaksın...

Köpüklü su, tazyikli su, gaz bombaları... Görüş alanımız çok kısıtlı. Dış duvarlar, ara maltanın duvarı, spor salonunun yan duvarı her şey yıkılmış. Adeta açık cezaevi haline dönmüş gibi. Biz kurşunlardan bombalardan korumak için yere uzanıyoruz. Ama artık yeter. Ayakta ölelim... Korunma, koruma duygusu kayboluyor. Söz ağızdan ağza dolaşıyor, ayakta ölmeye... Ölümün üzerine yürümeye başladık. Yürüyüşümüz oldukça güçleşmiş durumda. Ölüm orucu eylemcileri yaralıları koruma kalkanı ile yavaş yavaş harekete geçiriyorlar. Kendiliğinden oluşan kortej yürümeye başlıyor. O kadar çok yaralı var ki, her birimiz birilerine dayanıp yürümeye çalışıyor. Ölümsüzleşen kahramanlarımızın isimlerini haykırıyoruz. “Uluçanlar’dan Çanakale’ye zafer!”, “Bize ölüm yok!” sloganları atılıyor. Gaz bombaları ve otomatik silahlarla ateş etmeye başlanıyor. “Yürüyelim arkadaşlar”, “ayakta ölmeye” sesleri yükseliyor.

Bastığımız zemini göremiyorduk, birçok engel çıkıyordu karşımıza. Elimizle ayağımıza takılanları kaldırıyorduk. Bazen yaralanıp düşenler geliyordu ellerimizin arasına, kaldırıp sağlam bir arkadaş ta-

şımaya başlıyordu. “İlker Babacan ölümsüzdür!” sloganı duyuluyor. Üçüncü ekipte yer alıyordu. Ölüm orucu eylemcilerinin yakın korumasındaydı. Görevini başarıyla yerine getirmişti. Sloganlar haykırılıyor, “İlker Babacan ölümsüzdür!” ... Yürüyüş devam ediyor. Geriden bir ses, “Fahri Sarı ölümsüzdür!” ... Onu taşımak için giden bir arkadaş ve yoldaş bir türlü ona ulaşamıyordu. Üç adımlık yer taranıyordu aralıksız. Fahri de dalaşırçasına gülümsemiş. Ve kurşunlar ona isabet etmiş, gözlerini kapatmış... “Fahri Sarı ölümsüzdür!” ... Yürüyüş devam ediyor. Ara maltanın yıkılan duvarına doğru ilerliyoruz. Karşımızda askerler siper almış ne yapacağını bilemez halde. Devrimci tutsakları hiçbir şey durdurmuyor, üzerlerine doğru geliyorlar. Taş atmaya başlıyorlar bu kez... Yıkılan duvardan öğle güneşinin ışıkları yayılıyor.

Işığa, zafere yürüyorduk; yürüyüş devam ediyor...

Önsöz Dergisi, 23.Sayı

BULUŞMA

“Bana biraz zaman verebilir misin, düşünmeliyim, en kısa zamanda seni ararım, olur mu?” sözleri döküldü. Hasan umutlanmıştı: “Tamam, senin istediğin zaman olsun, ben birkaç gün başımın çaresine bakarım.” dedi. Esin ayağa kalktı, konuşacak bir şey kalmamıştı. Hasan’la tokalaşarak kafeden ayrıldı. Eve doğru yürümeye başladı. Hasan çaresizliği, gözyaşları derinden yaralamıştı onu. Şimdi Esin de Hasan’ın çaresizliğini farklı bir açıdan paylaşıyordu. Ne yapmalıydı? Oturduğu ev Hasan’ındı ve Hasan evsizdi. İçinden çıkamıyordu. “Hasan gerçekten beni seviyor olabilir mi?”, “Asıl ben onu seviyor muyum?”, “Ne yapacağım şimdi?”, “Hasan bu duruma nasıl düşmüş olabilir?” gibi pek çok soru kafasının içinde dönüp duruyordu. Eski bir daha geri gelmeyecek günleri de hatırlıyordu, mutluluklarını, aşkını, hüznünü... Bu karmaşık duygularla adeta yağmura tutulmuştu.

Apartmanın girişine geldiğinde soluk soluğaydı. Yılların alışkanlığıyla posta kutusunu açıp kredi kart ekstreleri, faturalar ve ilanlarla dolu tomanı eline alıp merdivenleri çıkmaya başladı. Eve geldiğinde doğruca yatak odasına gitti, zarfları komodinin üzerine bırakıp sıcak duş için hazırlandı. Banyoya girdi ama suların kesilmiş olduğunu fark etti. Bu küçücük özlemini giderememenin hayal kırıklığı ağır geldi. “Neden her şey beni buluyor,

neden bu kadar kadersizim?” diye söylenerek ağlamaya başladı. Kendini yatağına attı. Artık hiçbir şey yapmak istemiyordu. Akşam yemeği yememişti ama açlık da hissetmiyordu. Bir süre sonra banyoda açık bırakmış olduğu musluktan akan suyun sesi yatak odasına ulaştığında umutsuz karamsar düşüncelerinden uzaklaştı Esin. Yeniden canlanmış gibi yatağından kalkıp banyoya yöneldi, şofbeni açıp duşa girdi. Sıcaklaşmaya başlayan suyun yüzüne çarparak süzülüşü onun için vazgeçilmez bir rahatlama yoluydu.

Duştan sonra yatağına yeniden uzandı. Ama bu kez cildindeki pembelik düşüncelerine de yansımıştı. Daha mutlu ve kararlı bakıyordu gözleri. Hasan'a ne cevap vereceğini düşünüyordu. “Bu evde oturmak Hasan'ın da hakkıydı. Ama yeniden bir arada kalamam. Kendime başka bir ev bulmalıyım. Yeni ev ama nasıl? Tek başıma onca masrafı karşılayamam... Hem ben niye yeni eve çıkayım ki, bu ev benim de hakkım. Uf ya, şimdi kimin hakkı diye niye sorguluyorum ki? Ben ne yapmalıyım yapabilirim, ona bakmalıyım.”

Birden sonuca ulaştı. “En iyisi Hasan'ın işleri düzeline kadar abimlerde kalmak.” Bu kararla rahatlamıştı iyice. Ne yapacağını bilmenin huzuruyla, yatağından kalkıp kendisine bir büyük fincan kahve hazırladı, dolaptan bir paket çikolata alıp odasına geri döndü. Ertesi gün Cumartesi idi, okula gitmesi gerekmiyordu, tüm gün ona aitti. Neler yapacağını planlamaya başladı. Planlarını not etmek için kalem kâğıt alacakken komodinin üzerine bırakmış olduğu zarflara gözü ilişti ve neler var diye bakmaya başladı. Derken isminin el yazısıyla yazılmış olan zarfla karşılaştı. Yıllar var ki böyle bir zarf eline geçmemişti. Esin Köycü yazıyordu. Ama ne pul vardı üzerinde ne de mühür. Şaşkınlık ve tereddütle tekrar baktı, kendi ismini

okudu. Üst kısmında ise Meral Uzun'u gördü. Bu isimle yeniden karşılaşmanın heyecanını yaşadı. Son görüşmelerinin üzerinden dile kolay tam 22 yıl geçmişti. Yılların acısını çıkarırcasına zarfı aceleyle açarak okumaya başladı.

“Merhaba Esin, beni hatırladın değil mi?”

“Nasıl unutturum?” diye içinden cevap verdi.

“Seni gördüm TV ekranlarında. O an Gezi'de olmayışım daha da ağır geldi. Sana ulaşmak istedim ama duvarlar mâni oldu. Üniversitenin ilk yıllarında tutsak düşmüştüm. Belki duymuşsundur.”

“Hayır ben duymadım. Duysam ne yapar eder, sana ulaşırdım.” diye düşüncelerini dile getirip okumaya devam etti.

“Hatırlarsın birlikte düşler kurardık seninle. İnsanın insana zulmünün, açlığın, sömürünün olmadığı bir dünya süslerdi gelecek düşlerimizi. Ben düşlerimin peşinden ilerledim, dünyam daha da genişledi. Tarih derslerini sevmeyen ben, tarih okuyup, tarihten öğrenip, tarih yazıcıları arasına girmeye karar verdim. Tabii ki sadece kendilerinin tarih yazabileceğini düşünenlerin, egemenlerin çıkarına dokununca, tutsaklık karşıma çıktı. Düşlerim, düşüncelerim özgür olmaya devam etti.”

“Hala bulmaca gibi konuşuyorsun. Ama anlıyorum seni. Onca yıl aramıza duvar örmeyi başaramamış demek ki...”

“Kısa süre önce dışarı çıktım. Arşiv fotoğraflarına bakarken seninle yeniden karşılaştım. Şanslıyım ki Gezi'de tanıştığın Ahmet Hoca yanımdaydı. Seni ondan dinledim (adresini de o verdi) ve geldim kapının önüne ama evde yoksun. Aşağıdaki marketten kâğıt kalem alıp, kapının önüne oturup bu satırları yazıyorum. Saat 17.00. Konuşacak ne çok şey var. Sana ev ve cep telefonumu yazıyorum. Senin aramanı bekleyeceğim. Sevgi ve özlemle ku-

çaklıyorum.

Meral”

“Demek şu kapının önüneyken sen, ben kafamda bin bir düşünceyle yürüyordum. Keşke daha erken gelip seni görseydim.” Kısacık mektubu tekrar okudu. Heyecanlanmıştı Meral'i tekrar görebileceği için. İlkokuldan sonra yatılı okula gitmişti. Meral'le ranzaları yan yana düşmüştü. Ailelerinden ayrıldıkları ilk günün sonunda aynı hüznü yan yana paylaşmışlardı, birbirlerine can yoldaşı olmuşlardı. O yaşlarda yatılı okumanın tüm zorluklarına birlikte göğüs germişlerdi. Çıkar-sız, hesapsız yaşamı paylaşmışlardı. Şu an böyle-si dostluğa öylesine ihtiyaç duyuyordu ki... Daha fazla beklemek istemedi, mektubun sonundaki ev telefon numarasına tekrar baktı, İstanbul Avrupa yakasına aitti. Heyecanı daha da katlandı. Bir an önce görüşmek istiyordu Meral'le. Hemen telefonunu aldı eline ve numarasını tuşladı.

–Merhaba. Meral'le mi görüşüyorum?

–Evet benim, buyurun.

–Meral, ben Esin. Az önce mektubunu okudum, hemen arayayım dedim. Umarım rahatsız etmemişimdir. –Yo olur mu? İyi ki aradın. Artık aramayacağını düşünmeye başlamıştım.

–Nasıl aramam? Öyle mutluyum ki bilemezsin. Kalbim delice atıyor. Tutuklu olduğumu bilmiyordum. Sana soracağım çok şey var, hemen görüşsek?

–Hemen mi? Saat gece yarısı?

–Of o kadar olmuş mu? Haklısın bu saatte karşıya geçemem. Peki yarına ne dersin, uygun mu senin için?

–Neden olmasın, ben de seni görmek istiyorum. Akşam beş gibi olur mu?

–Olur tabi. AKM önünde buluşalım mı, Tak-sim'de? Sabah Çağlayan'a geçeceğim, abimlere,

oradan gelirim. Senin için de uygunsa?

-Evet, gayet uygun. Şimdiden sabırsızlandım.

-Tamam, saat beşte AKM önünde bekliyor olacağım seni. Görüşürüz. İyi geceler...

-İyi geceler, deyip kapattılar telefonu.

Esin hemen vedalaştığı için pişman olmuştu, konuşmak istediği ne çok şey vardı... Yeniden aramayı düşünse de vazgeçti, elinde telefon öylece duruyordu. "Yarın saat beşte... Tam yirmi iki yıl sonra görüşeceğiz, acaba çok değişmiş midir?" Peki ya ben... Sanki hiç ayrılmamışız gibi konuşmamız..." Yüzünde bir tebessümle çocukluklarını, gençlik yıllarını düşünüyordu yeniden.

Ertesi gün kalktığında saat dokuz olmuştu. Panikle ilk aklına gelen abisi oldu. Hemen abisinin evini aradı, telefonu yengesi açtı. Abisi çoktan işe gitmişti. Yengesi Zehra'ya bir süre onlarda kalmak istediğini söyledi. Zehra hemen kabul ederek, "Seni bekliyoruz, yeğenlerinde çok özledi." diye sevinçle çağırdı evlerine.

Esin bavulunu hazırlamaya başladı. Gerekli olacak kıyafetlerini düzgünce yerleştirdi, kitap ve defterlerini bir çantaya koydu. Artık evden çıkmak için hazırды. Birden Hasan'a haber vermediğini hatırladı. Telefonu aldı. Hasan'ı arayarak eve gelebileceğini bildirdi. Hasan şu an müsait olmadığını akşam gelebileceğini söyleyince Esin, "Ben bir süre abimlerde kalacağım, sen kendine bir ev bulana kadar. Anahtarı karşı komşuya bırakayım mı?" dedi. Hasan "Ben birlikte kalırız sanıyordum." dedi. Esin Hasan'ın sesindeki hayal kırıklığını fark etti. Hasan kendisini toparlayarak, "Olur, komşudan alırım." diyebilirdi ve ekledi "Çağlayan'dan Maltepe'ye her sabah gelmek senin için güç olmayacak mı?" Esin "Bir süre idare ederim artık, okulda konuşuruz." diyerek telefonu kapattı.

Meral'in telefon numarasını kaydetmediğini hatırlayıp, o işi de hallettikten sonra telefonunu kapatıp çantasına koydu ve evden çıktı dışarı.

Esin abisinin evine ulaştığında saat dört olmuştu bile. Kapıyı Zehra açtı, kucaklaştılar.

-Zehra, ben hiç içeri girmeyeyim, eşyalarımı bırakıp arkadaşım ile buluşmaya gideceğim.

Zehra şaşkınlıkla;

-Hayırdır, kötü bir şey yok ya?

-Hayır, sadece acelem var, geç kalmak istemiyorum.

-İçeri girip bir soluklansaydın bari.

-Hiç vaktim yok inan. Beşte görüşeceğiz, geç kalmak istemiyorum.

-Kim ki bu arkadaşın?

-Yatılı okuldan, sen tanımazsın... Ben gelince sana uzun uzun anlatırım.

-Tamam, peki. Abine ne diyeyim, kaçta gellersin?

-Çok geç kalmam, meraklanmayın, en geç dokuzda buradayım, belki Meral'le birlikte geliriz, ben seni ararım zaten, hele bir görüşeyim, diyerek neşe içinde Zehra'ya sarılıp öptü. Sonra hızla uzaklaştı.

Esin geç kalmaktansa erken gitmeyi yeğlemişti. Yirmi dakikası vardı daha. Heyecandan ne yapacağını bilmiyor, meydanda dolanıp duruyordu. Bir yıl önce her gün bu meydanda idi. Gezi Parkında üniversite hazırlık için gençlere fizik dersleri vermişti. Güzel dostluklar kurmuşlardı. 16 Haziran sonrası ilk kez geliyordu bu meydana. O günler pankartlarla dolu olan ve kocaman Deniz Gezmiş pankartının asılı olduğu AKM'ye doğru yürüdü. Şimdi binanın üzerinde bayrak dışında hiçbir şeyin olmaması garip gelmişti. Merdivenden birkaç basamak çıkıp oturdu. Saat 16:52. Dakikalar geçmek bilmiyordu. Hangi caddeden gelecek

diye tahminlerde bulundu.

Bir saate bir gelen geçen insanların yüzlerine bakarken İstiklâl'den AKM'ye doğru gelenlerden biri dikkatini çekti. Yüzünü hala net görememişti ama yürüyüşü, duruşu tanıdık geldi, yaklaşıp katarak gözlerini onun üzerinden ayırmadı... Evet bu Meral olmalıydı, yüreği kanatlanacaktı sanki ama yine de yerinden ayrılmadı ve Meral'in gelişini izledi. Meral Haziran günlerini, umutlarını yanına katarak geliyordu.

Önsöz Dergisi, 31.Sayı

SABIRSIZLIK ZAMANI

Gerçek olayların, gerçek insanların, kurgusal bir bütünlükle anlatıldığı tarihi romanlardan biri olan Sabırsızlık Zamanı... Yazarı, Yuri Trifonov (SSCB Ulusal Ödülü sahibi) olan kitap 1989 yılında Yar Yayınları tarafından Nadiye R. Çobanoğlu çevirisiyle yayınlamış.

Roman 1870-1881 arası Çarlık Rusya'sını ve Narodnaya Volya grubunu anlatıyor. Bitmeyen savaşlar, isyanlar yaşanırken halklar hapisanesine dönen Çarlık Rusya'sı, baskı, zulüm ve işkencelerini katmerleştirerek uyguluyor. Savaşın yoksulluğu, acımasızlığı, vahşiliği, halkların sırtına yüklenmiştir her zaman. Köleciler toplumu çoktan geride bırakmış olsa da Çarlık, valiler, idari yöneticiler, polis ve askerler, yoksulları, işsizleri, sakatları kırbaç cezasına çarptırabiliyor, topraktan sürebiliyor. Bir yerden bir yere gidiş, alınan izinlerle mümkün olabiliyor, yer değiştirmek hiç kolay değil. 1861'de Çar II. Aleksandr hazırladığı fermanla 25 milyon serfi kölelikten azat etse de her yandan kuşatılmışlıkları devam ediyor. Fermanın imzalandığı ilk zamanlar II. Aleksandr "Kurtarıcı Çar" diye anılırken çok kısa bir sürede "Cellat Çar" diye anılmaya başlıyor. Köylü isyanları, askerlik, vergi ve şarbon hastalıklarıyla boğuşan köylünün hak arayışları kanla bastırılıyor. Üniversite gençliğinin (Kadınlar üniversitelere alınmıyor fakat profesörlerden özel dersler alabiliyor.) özgürlük arayışları,

üst rütbelilerin zulmünden yılmış deniz subayları, askerler, savaşlardaki hezimetlerin halklarda yarattığı umutsuzluk, köle gibi çalıştırılan işçiler... Dönem koşulları bu şekilde ve Çara karşı öfke her kesimde hızla artıyor. Toplum kaynıyor, devrimci durum yaşanıyor ama kurtuluşun rotası çizilememiş daha.

Rusya köylü toplumuna sahip olduğundan öğrenciler arasında köylülere bilinç götürmek gerekliliğiyle hareket edip çabalayanlar var. Toprak ve özgürlük talebiyle gelişen hareket farklı düşüncelere bölünüyor. Her ne kadar bir devrimci teorisi olmasa da bir avuç kahraman Halkın İradesi (Narodnaya Volya) bayrağını açıp halklara umut taşıyor. (Pandora'nın kutusunda kalan umudu ortaya çıkarıyor.) Baskının, sömürünün, işkencenin son bulması için Çar II. Aleksandr'ın öldürülmesini acil görev olarak görüp harekete geçiyorlar. Örgütün tüm olanaklarını ve yaşamlarını bu uğurda feda etmekten çekinmeyip ileri atılan bir avuç gencin hikayesi anlatılıyor bu kitapta. 1 Mart 1881'de Grinevitski, Çar II. Aleksandr (tam 7 kez suikasttan kurtulan Çar) ile birlikte kendisini patlatıyor. Çar nihayet ölüyor, fakat sonuç değişmiyor. Plehanov'un dediği gibi "II. Aleksandr'ın önüne bir direk daha eklendi.". Törenle III. Aleksandr yeni Çar oldu. Vahşet, sömürü ve katliam devam etti. Onların umutları 36 yıl sonra gerçekleşti; bugünlerde 100. yılını kutladığımız Ekim Devrimi'yle birlikte.

Tarihi romanları okurken, zamanda yolculuk yaparız. Yolculuk hem kişisel tarihimiz, hem de insanlık tarihini kapsar. Geçmiş ve şimdi iç içe geçip öğreticiliği arttırarak yarını biçimlendirir. Geçmişin deneyimleriyle günümüze bakmamızı sağlar tarihi romanlar.

Devrimin ön günleri benzerdir. Baskı artar, özgürlük kuşatılır, toplumun her kesiminin nefes

borusu tıkanır, her türlü eylem engellenir, gençlik hareketsiz ve geleceksiz bırakılır, işsizlik açlık kol gezer, dış savaşlar hemen yanı başımızda yer alır. İktidarın dokunulmazlığını, bekasını sağlama arayışındadır bunca baskı ve zulüm.

Evet, tanıdık değil mi bu koşullar? Yazılan bir cümlelik mesajla bile zindan kapısı aralanır, aylarca dört duvar arasında tutsak alınabilirsin. Çektiğin fotoğraf, haberini yazdığın bir yazı, kullandığın banka, bir mitingde ağzının açık kalması bile tutsaklığa götürebilir. Ağaçlar için yapılan eylem, protesto ettiğin bir maden ocağı nedeniyle öldürülebilirsin. Giydiğin şort katli vacip görülmene neden olabilir, anadilini konuşman baharın renkleriyle dolaşman, gülüşlerin bile ölüm getirebilir. Gar önünde kana bulanabilirsin. İktidar kendini kutsadığı için bu böyledir.

Romandan da anladığımız gibi neden kişi olmadığından çözüm de kişi olmayacaktır. Sorumlu sistemin kendisidir. Yeni üretmeyince, yenilenmeyince çözümsüzlük kaçınılmaz olur. Çözümsüzlük beraberinde gericiliği de getirir, yeni boğmaya çalışır. Yeni gençliktir, gençliğin zekâsı, yetenekleri geriye değil ileriye gitmek içindir. Dünya devrim tarihinde gençlik bu nedenle önemli bir yere sahiptir. Cesaret, cüret gençliktendir. Başkaldırı gençlerin işidir. Kadını erkeğiyle gençlik, enerjisiyle tüm toplumu canlandırabilir.

Sabırsızlık Zamanı'nda idama giden gençleri görürüz. Kendisine işbirliği teklif eden generelin yüzüne inen tokattaki kararlılığı okuruz. İdam edilen Sofiya Perevskaya adlı genç kadınla karşılaşırız, kadınların o yıllarda bu kadar öne çıkmasına şaşırırız. Silahının son mermisini kendine saklayan kadın ve erkek kahramanların 150 yıl öteden gelen seslerini duyar etkileniriz. Bu topraklarda da aynı kahramanlıklara, aynı yürek atışlarına tanık

oluruz, hatırlarız. Çara suikast için kışlık sarayında çalışmaya başlayan işçinin azmi, sabrı ve öfkesinde zulme bir kez daha tanık oluruz. Denizler gelir aklımıza idam sehpasındaki dimdik duruşlarıyla; Seyitler gelir aklımıza, üç işçinin mahkeme salonundaki 1 Mayıs selamlayışları; Andrey'in ilk eylem öncülüğünü okurken kimler gelmez ki aklımıza?

Beni en çok etkileyen bölümlerden biri Andrey Jeliyabov'un hareket için hazırladığı programın anlatıldığı bölümdür. Andrey'in hazırladığı program yürütme komitesi tarafından onaylanıyor. Ama o zaman için henüz olgunlaşmayan düşünceler var. Halk ayaklanmasına ilişkin yazılan kısımlar, nasıl olacağı kafasında da tam olarak şekillenmediğinden yüzeysel, genel geçer şeyler yazıyor. Ama Andrey ve öteki üyeler rahat, önemli olanın başlangıç olduğunu biliyorlar. Andrey şöyle diyor: "Saldırıya geçelim de hele, nasıl olsa işin içinden sıyrılırız. Suya indirilen sandal akıntıya kapılıp yol alır."

Bu sözler sizlere de Sinan Cemgil'i hatırlatmıyor mu? Nurhaklarda Sinan'a soruyorlar; "Biz böyle silahlı yirmi kişiyle devrim yapabilir miyiz?" Sinan'ın cevabı net, duraksız: "Biz bir meşale yakarız, arkadan geleceklerin yolu aydınlanır."

Sabırsızlık Zamanı'nın kahramanı gibi onlar da benzer duyguyla, benzer adanmışlıklarla ileri atılmaktan tereddüt etmiyorlar. Kendi canını yoksul ve ezilen halklar için sunuyorlar ve böylesi fedakârlık halkların yüreğinde bilincinde yer ediyor. Aydınlatılan yolda ilerleniyor.

Tarihin öğreticiliğiyle yeniden yaşanmışlıklara bakıp değerlendirmek ve önümüze yeni ufuklar açmak gerek.

İyi okumalar...

ULUCANLAR'DA BİR AĞAÇ

*Ulucanlarda bir ağaç karşıları getirilen
her bir tutsağı
Yıllara inat yükselmiş yemyeşil
yapraklı bir ağaç
Üç kapı ve dört duvar arasında
Yarısı toprak yarısı beton bir alanda
yükselirdi ağaç
Kuşlar yalnız bırakmazdı onu*

Bir güvercin havalanır, birkaç güvercin serçe konardı dallarına. Köklerinin derinliği yapraklarından belli olurdu. Nizamiyeden geçirilerek, gardiyanlara bırakılan her tutsağı ilk o karşılar, ufka bakan dallarıyla yaşamı sunardı.

Ağacın karşılayışı öyle içtendi ki, kimi dalları acıyla kıvrılmıştı. Ağacın karşılayışı öyle gururluydu ki, yükselmişti başı.

Bu ağaçta acıyla burulmuş üç dal bulunurdu, hayatın muştusuyla, sere serpe büyüdüğü yıllardan kalma, üç dal.

Bir Hidrellez akşamıydı. Baharın coşkusuyla yapraklanmış dallarının kokusunu paylaşmak için salınıyordu. Askerler ve birkaç sivil ellerinde kereste ve demirlerle geldi. Üç noktadan dümdüz uzanan bir üçgen uzattılar ve ucunda halkalı yağlı bir urgan. Nasılda biçimsiz bir hale sokulmuştu ağaç parçaları... Sanki insanlar gölgesinde keyif

yapacakmış gibi altına bir masa koydular, masanın üzerinde küçük bir tabure. Böylece yanı başında kuruldu darağacı.

*Kendisinden doğmuş ama
kendisine yabancı bir darağacı*

Hayat karşısında tecrübesiz ve tecrit edilmiş bu genç ağaç, tanık olmamıştı hiç, insanların ağaç kestiğine, tanık olmamıştı ağaç ölümlerine. Anılarında yalnızca askerler, gardiyanlar, zincirlenmiş tutsaklar, özgürce uçan kuşlar ve çeşitli doğa olayları vardı. Ölümlere yabancıydı. Bu nedenle anlam veremedi yanındaki darağacına.

*Önce yanına arkadaş sandı, seslendi
Sesine ses gelmedi
Dikkatlice baktı
Derisi yoktu darağacının, kolları,
yukarı kalkık başı yoktu
Kökleriyle toprağı yokladı
Kökleri yoktu darağacının*

Ölü bir ağaçla karşı karşıya olduğunu anlayınca, acıyla burulmuş bir halka eklendi ömür halkalarına.

Üç metre uzunluğundaki biçimsiz darağacına baktı. Tedirgindi...

Gecenin neler getireceğini tahmin bile edemiyordu, ama eğlenceli bir şeyler yaşanmayacağını farkındaydı.

Titrek yanan iki ampul ve bir spot ışıkla aydınlatılmıştı gece.

Endişe ve merak sarmıştı ağacı... Beklemek dışında elinden bir şey gelmeyeceğini biliyordu. Hıdrellez coşkusu öz suyundan uçup gitmişti. Ama yine de beklerken gayri-ihtiyari her hava karardı-

ğında yaptığı gibi, kirlenen havayı temizliyor, doğanın döngüsündeki sorumluluğunu yerine getiriyordu.

*Derken ortalık hareketlendi
Ayrı ayrı
Kolları arkadan bağlı
Ayakları prangalı üç tutsak
Her birinin etrafında onlarca kişi girdi içeri
Üç tutsakla
Ayrı ayrı
Göz göze geldi
Birbirinin aynı
Huzurla parlayan üç çift göz
Nasil da yürekte bakıyorlar hayata
Attıkları her adımda yer sarsılıyordu
Ağacın kökleri tereddütsüzlüğü hissetti
Gururluydu bu üç yürek, başları
omuzları dimdikti
Her biri tek tek diğer kapıdan götürüldü*

Ağaç arkalarından bakakaldı. İçeriden gelen seslerden ne olduğunu anlamaya çalıştı. Tam karşısındaki odaya getirilip sandalyeye oturana Deniz denilmişti.

Deniz pencereden baktı, darağacıyla karşılaştı.

Ağaç bir kıskançlık hissetti, kendisini görmesini istedi, dallarını ona doğru salladı.

Ve işte olmuştu, kendisine bakıyordu Deniz, gururlandı. Deniz'in bir şeyler konuştuğunu gördü, daktilonun sesinden anlamıyordu söylediklerini. Deniz ona bakmaya devam ediyordu. Bir ara yerinden kalktı, sırtını döndü. Ağaç Deniz'in karşısında Yusuf'u gördü, sınımsız gülüşle kucaklaşıyorlardı. Yusuf götürüldü, ardından Hüseyin geldi. Yine aynı gülümseme. Zincirler zorlarsa da omuz

ve başlarıyla kucaklaşıyorlardı. Yine gözler ışıl ışıl. Hüseyin götürüldü. Deniz yeniden aynı sandalyeye oturdu. Konuşmaya devam etti daktilonun sesi eşliğinde.

Ağaç vedaları düşünüyordu. Arkadan bağlı ellerine, prangalı ayaklarına rağmen baş ve omuzların birleşerek vedalaşmalarını yaşıyordu yeniden. Gözlerle gerçekleşen konuşmaları, sözlere gerek olmayan kararlılığı yaşıyordu. Geleceğe güvenin işaretini taşıyan gözlerdeki ışık, yaşama bağlılığı sunuyordu. O kısacık anlardan ne çok şey öğrenmişti, yalnızlık yakınmaları bir çırpıda yok oldu. Her zorlukta dimdik durmalı, kökleriyle yaşama tutunmalıydı. Vakti geldiğinde ise tereddüt etmemeliydi.

Deniz'in ayaklarındaki pranganın açılmaya çalışıldığını fark etti ağaç. Umutla bekledi. Oradan oraya koşuşturanları gördü. Zaman akıp gidiyordu, ama anahtarlar kilide uymuyordu.

Deniz dimdik ayakta... Postalları, kadife pantolonu, boğazlı kazağı ve sırtında parkasıyla dimdik ayakta... Sakin kıpırtısız bekledi.

*Ağaç yerinde duramadı
Elinde bir deste anahtarla,
bir başka gardiyan içeri girdi
Kilit açıldı sonunda, prangalar çıktı,
bir köşeye atıldı
Deniz'in cepleri boşaltıldı*

Sonra masanın üzerinde duran üç paketten biri açıldı. İçinden kolsuz beyaz patiska bir gömlek çıkarılıp, Deniz'in başından geçirilerek giydirildi. Ardından bağlı kolları, kefen gömleğin içinde kaldı. Eğildi bir gardiyan postallarının bağcıklarını bağladı.

Ve Deniz yürüdü, çıktı odadan. Ağaca doğru

ilerledi, baktı ağaca.

Ağaç son bakış olduğunu anladı, kolları aşağı sarktı. Nefesi kesildi. Hep baksın isteyerek son bakışı aklına kazıdı.

Deniz geriye döndü, masaya çıkarıldı, tabureye çıktı.

Çift ilmekli urgana boynunu uzattı, halkası dardı. Cellat genişletip geçirdi Deniz'in boynuna. Gür bir ses yükseldi. Ağaç Deniz'in sesini ilk kez duydu, sarsıldı adeta.

*“Yaşasın Türkiye halklarının bağımsızlığı
Yaşasın Marksizm Leninizmin yüce ideolojisi
Yaşasın Türk ve Kürt halklarının
birlikte mücadelesi
Kahrolsun emperyalizm.”*

Cellat telaşla tabureyi Deniz'in ayakları altından çekti. Son hece Deniz'de kaldı. Ayakları masaya değdi, masa çekildi. Deniz boşlukta kaldı. Saat 1:25. Deniz upuzun, asılı. İpte kendi etrafında ağır ağır döndü. Ağaç gözlerini Deniz'den alamadı. Deniz'in kapandı gözleri. Tüm vücudu kasıldı üç kez.

Ağaç Deniz'in sözlerinin anlamını bilmese de hepsini kazıdı köklerine. Nasıl isterdi tüm özsuğunu ona vermeyi. Deniz'i kollarıyla sarmayı. Canına can olmayı nasıl isterdi... Özsuğu gövdesinden akmaya başladı, ama ulaşamadı Deniz'e. Çaresizlik kollarını büktü. Darağacına öfkelenildi; Deniz'in gözlerini, sözlerini hatırladı. 'Ne olursa olsun ona layık olmalıyım' dedi. An'a tanıklığı devam etti.

Gecede ek bir ses yoktu. Kimi hayranlık, kimi korkuyla izliyordu. Birden bir sesle ürperdiler. Duvarların körlüğünden bir güvercin havalanmıştı. Bu güvercin yıllarca ağacın onur konuğu olacaktı.

Bir zaman sonra Deniz'in kelepçeleri açıldı, kolları aşağı sarktı, nabızı hala atıyordu. 50 daki-

kanın sonunda 2:15'te doktorlar "Öldü." dedi. İp kesilerek Deniz darağacından indirildi.

Deniz'in gür sesini Yusuf ve Hüseyin de duymuştu. Tıpkı kararlaştırdıkları gibiydi gidişi. Şimdi Deniz olunmalıydı... Deniz'in bir saat önce kalktığı sandalyede Yusuf oturuyordu. Ağaç pencereden Yusuf'u gördü. Ne kadar da metanetli bakıyordu. Ayağa kalktı, cepleri boşaltıldı. Koynundan iki adet mektup çıkartıldı. Gözleri alev alev, düşmana korku salıyordu. Ağaç sonunu bildiği bu seremoniye dayanamasa da Yusuf'un her hareketini beynine kazımalıydı. Masanın üzerindeki ikinci paketten aynı beyaz gömlek çıkartıldı. Yusuf'a giydirildi. Ayaklarındaki pranga çıkartılıp, diğer pranganın yanına atıldı. Yabancı bir ses "Yusuf'u bekletmeyelim." dedi. Bu ne demektir şimdi? Ağaç öfkelenmiş, "Bunu söyleyen insan olamaz." Ama Yusuf sakin ve rahattı. Tebessümle baktı. Başını gururla dikleştirdi. Sağlam, güçlü adımlarla, odadan çıktı. Ağaca doğru ilerledi, masanın yanında durdu. Avukatına dönerek selam söyledi. "Hoşça kalın" dedi. Ağaç Yusuf'un sesini ilk böyle duydu. Hoşça kalından payına düşeni aldı. Yusuf masaya çıkartıldı, tabureye çıktı, boynuna urgan geçti.

"Ben halkımın bağımsızlığı ve mutluluğu için şerefimle bir defa ölüyorum. Sizler bizi asanlar şerefsizliğinizle her gün öleceksiniz.

Biz halkımızın hizmetindeyiz, sizler

Amerika'nın hizmetindediniz.

Yaşasın devrimciler, kahrolsun faşizm."

Yusuf sözlerini bitirmeden emir geldi cellada. Yusuf fırsat tanımadan cellada, tabureyi kendisi tekmeledi. Cellat masayı çekti. Yusuf boşlukta kaldı. Saat 2:25'ti. Vücudu kasıldı üç kez. Sanki durdu zaman. Kelepçeleri söküldü, kolları salındı.

Dimdik upuzun kaldı öylece. Saat 2:50'de ip kesildi. Yusuf darağacından indirildi.

Ağaç büyük bir acı ve hayranlıkla baktı ardından. Hüseyin'i düşündü. İki yoldaşının gidişini görmüş sessizlik ve vakarla uğurlamıştı onları. Deniz ve Yusuf'un geceyi delen sesleri içine işlemiş olmalıydı. Güç aldı Hüseyin'den. Görevini yerine getirmek için pencereye doğru baktı. Hüseyin, kolları ardından bağlı, oturmuştu aynı sandalyede. Ayaklarındaki pranga açılıp, diğerlerinin yanına bırakıldı. Avukatına bakarak ayağındaki lastik ayakkabıyla ilgili bir şey söyledi. Savcı kâğıttan bir şeyler okudu. Hüseyin gülümsemekle yetindi. Ayağa kalktı. Gardiyanlar ceplerini boşalttı. Koynundan kısacık bir mektup çıktı. Masanın üzerindeki son paket de açıldı, aynı beyaz patiska gömlek çıkarılıp Hüseyin'e giydirildi. Avukatına bir şey söyledi ve odadan çıktı. Ağaca doğru ilerledi, masanın yanına geldiğinde durdu. "Bu mücadele bizimle bitecek mi sanıyorsunuz?" dedi. Ağaç ilk kez o an Hüseyin'in sesini duydu. Üzerine alındı söyleneni "Hayır, bitmeyecek." diye cevapladı içinden. "Nasıl bitebilir ki? Buz kırılmış yol açılmış bir kez. Böylesi bir cüret, kararlılık ve uzlaşmazlık yentilerini yaratacaktır muhakkak."

Hüseyin masaya çıktı. Biri "Tabureye çık!" diye bağırdı. Hüseyin kendinden emin, karşısındakini hiçe sayan sakin bir sesle, "Sabırlı ol, çıkacağım." dedi. Yüksek sesle, bir mitingde konuşur gibi...

"Ben şahsi bir çıkar gözetmeden halkımın mutluluğu ve bağımsızlığı için savaştım. Bu bayrağı bu ana kadar şerefle taşıdım. Bundan sonra bu bayrağı Türkiye halklarına emanet ediyorum.

Yaşasın işçiler, köylüler ve

yaşasın devrimciler!

Kahrolsun faşizm!"

Son sözlerini söyledikten sonra, büyük bir rahatlıkla çıktı tabureye. Ağzından tek hece bile kalsın istememişti. Boynunu ilmeğe uzattı. İlk tekme, sonra ikinci tekme ve devrildi tabure. Saat tam olarak üç. Göz kapakları yavaşça kapandı. Sonra kelepçeleri açıldı, kolları bedeninin yanına salındı. Zaman durdu. Saat 3.25'te ip kesilerek, Hüseyin darağacından indirildi.

Ağaç son iki saatte birbiri ardı sıra üç kez vurulmuştu. Bu acıya nasıl dayanacaktı. İşte, acıyla burulmuş üç kol bu yaşananlardan sonra olmuştu. Unutulmaz kahramanların son anlarına tanıklıktan, son bakışlar, son sözler kazındı her zerresine. Özsuyu gövdesinden akmaya devam etti, Denizlerin son kez bastığı toprak parçasına ulaştı. Ulaşıp karıştı özsuyla Denizlere. Ömrüne üç gencecik ömür eklenmişti. Bundan sonra daha da dikleşerek dinlenmeden, gülümsemesini kaybetmeden yaşam sunacaktı. "Denizler gibi olmalı!" diyerek, şu dünyada nefes alıp verdiği her an ayakta kalmaya söz verdi.

Önsöz Dergisi, 36.Sayı

Dipnot: Son anların anlatımında, Avukat Halit Çelenk'in aktarımlarından yararlanılmıştır.

ADIM UMUT

Hepiniz tanırsınız beni... Kiminiz göz ucuyla baktı bana, kiminiz yürekten... Ama her biriniz yüreğine kattı.

Ben satırlarla, sözlerle yolculuk yaparım. Yaprakları çevirmenin, göz açıp kapamanın hızıyla akarım; zamanlar, mekanlar, insanlar arasında.

Hayatım kimi zaman size şu kadcarcık gelir; minicik. Kimi zaman Everest'ten büyük, yazılı tarihten uzun, kocaman. Gerçekte ise hayatın olduğu tüm zamanlarda ben varım.

Yollarımız sık sık kesişir, bazen göremezsiniz beni, ama her an yanı başınızda, bir soluktan kısa mesafede olurum. Muştularda sarmaş dolaş oluruz, üzüntülerde yürekteki gölgecik ortaklaşır.

Gözlerden uzak tutulmaya çalışılırım, bir kutuda hapis kaldığım söylenir. Ama sorarım size, öyle miyim? Bakın yanınızdayım, nefes alıyorum, beraber atıyor yüreklerimiz. Elini uzat, dokun bana. Ulaşılmaz olmadım hiç. Bakın ellerim elleriniz kadar sıcak.

Ne zaman bir karanlık çökse içine iyi bak orada olacağım. Yokluk, yoksunluk, zulüm, esaret, açlık, ölüm her biri ebem sayılır. Şafağın ebesi en koyu karanlık gibi. Kan ağlarken sen, ben doğarım. Belki ilk anda fark edemezsin beni, hani bir katre kadar ışık sızıp parçalar ya karanlığı, işte aynen öyle kararmış, kanlanmış yaşamını parça-

layacağım. Yeter ki gör beni, benimle soluklan.

Mavidir adım. Gökyüzü ve deniz kadar bitimsizim. Huzur veririm yüreklere. Beni karanlık bir kutuya kilitleyip sizi bensiz bırakmak istediler. Yaşadığımız dünyaya “yalan” dediler. İnananlar da oldu elbet düşlerini ahirete ertelediler. Oysa kutu binlerce yıl önce parçalandı. Su kadar, gökyüzü kadar, sen kadar gerçek bu dünya. Değişim için, özgürlük için attığımız her adımda tüm zamanlarda olduğu gibi ben olacağım.

Adı kahramanlıklarla anılıp, tarihte yerini alanların ya da adsız kahramanların hep yanında, yüreğimdeyim. Mesela Prometheus, Olympos dağında oturan tanrıların ateşini karanlıkta kalan insanlara sunarken bensiz düşünülebilir mi? Ya da Spartaküs, yüzyıllar önce ayağında zincir, sırtında kırbaç eksik olmazken, onu ayağa kaldıran geleceği ellerine aldırın kuvvet neydi? Kendi geleceği için söz sahibi olmak isteği bensiz düşünülebilir mi? Tabi ki, hayır.

Kalıplar, sınırlar, sınıflar insanı yaralar. Özgürlüktür yolculuğum. Nice kıtlıklar, savaşlar, ölümler, katliamlarla dolu olsa da tarih, insanlık her zaman başını yukarı kaldırdı. Çizilen yolda daha iyisi için ilerledi.

Değişen, değişmesi gereken o keskin anlarda dillere pelesenk oldum. Liderler, şairler, yazarlar, ozanlar binlerce yıl hep beni anlattı. Bensiz hiçbir yenilik yapılamaz. Yeni insan bensiz düşünülemez. Marx, Engels binlerce yıldan süzüp gelişimi anlattı. Paris Komünarları, onların sloganlarıyla göğü fethettiler. Onlar 146 yıl önce komünizm ruhuyla şaha kalktığında silahlanıp 71 gün korurken komünal yaşamı ben de onlarla paylaştım. Yenilen ekmekte, eldeki silahta, dildeki sözlerde ve yürekte ben vardım.

Lenin dersler çıkararak Paris Komününden

ve koca tarihten, kurdu Sovyet iktidarını, 100 yıl geçti aradan. Doğu Avrupa, Çin, Küba, Kore, Vietnam adımları takip etti. Şimdi Küba emperyalizmin göbeğinde bir hançer.

“Daha fazla Vietnam, Ernesto’ya bin selam” sesleri yükseldi dünyanın dört bir köşesinden. İşte ben o sözlerdeyim. Yayıldım, çoğaldım, kuşattım insanlığı.

Yenilgilere bakıp benden uzaklaşanların varlığını unutmuş değilim. Oysa Lenin gibi bakıp görebilmeli yeni olanı, gelişmekte olanı.

Yabancıncı değilim, sizlerden biriyim. Karadeniz’in hırçın dalgaları 15 yerinden bıçaklanırken bendim Suphi’nin yüreğinde olan. Nâzım’ın dizelerinde gördünüz beni. Bazen Deniz denir adıma. Üç tarafı denizlerle çevrili bu topraklarda nehirlerle eklenip Deniz’e karıştım, Denizlerle çıktım sokağa, değişmesi gerekenleri haykırdı, köy köy kasaba kasaba. Sınırları aşıp Filistin’e uzandım, öğrendim savaşmayı. Nurhak’ta yanan ateş oldum. Deniz’le dans ettim. Şarkılar söyledim, ezgileri hâlâ devam eder.

Darbeler, darbeleri izledi. Sokaklar kuşatıldı, evler döndü zindanlara. Kayıpların, işkencenin, vahşetin haddi hesabı olmadı. Benim de kayıp olduğumu söyleyenler oldu ama oradaydım, içinizde.

Emeğin gününde yüz binlerce emekçiyle doldurmadık mı Taksim’i? Onlar bizim gücümüzde güçsüzlüğü gördüler. Dağıtmak, parçalamak, beni sizden koparmak istediler. Taksim Kızıl Meydan’a dönüştü. Beni sizlere hatırlatanlar her yıl o tarihi meydanlarda kızıl bayraklarla yerlerini aldılar ve milyonlara ulaştığımız günleri de gördük.

Zonguldak madencileri, İzmir belediye işçileri, İstanbul işçi ve emekçileri, Ankara’ya iktidara yürüyen Tekel işçileri, Türkiye ve Kürdistan’ın

dört bir yanından gelip Ankara'ya çadır kurduğunda hep ben vardım.

Züğürdün tesellisi olmadım hiç, bilincin ürünü, tarihin çocuğuyum ben. Gücüm, kuvvetim haklılığımdan, gelecek tasavvurumun gerçekliğinden gelir. Beni en iyi tutsakların anlaması, anlatması tesadüf değildir. Sınıfından, toplumdan soyutlayıp duvarlar ardına atılıp, tel örgüler demir kapılar ile kuşatılan tutsaklar ben olmasam nefes alabilir miydi? Her anlarında ben oldum yanlarında. Düşüncelerinden, düşerinden vazgeçmeleri için her türlü işkence uygulanırken; Amed'de, Ulucanlar'da katledilirken onlarca can; "Ölürüm de diz çökmem karanlığın önünde, bir mermi de benden." diyerek bedenini silah yapıp parçalar... Hep yanlarındaydım. Beni onlar ayakta tuttu. Düşünün bir kez, 19 Aralık'ta 20 zindana birden saldırıp 28 can katledilirken, Murat canımızın seslenişini, "Asıl siz teslim olun, etrafınız sarıldı!". Düşünün bu güven, cüret nereden geliyor... Ölüm oruçlarında günler mevsimlere yıllara evirildi. Aynı kararlılıkla göğü fethettiler, teslim olmadılar, beni hiç yalnız bırakmadılar. Zindanlardan sokaklara taşım.

Sadece insan değil, doğa da katledilir bu topraklarda. Emeğin, bedeninin, duyguların pazara çıkması gibi doğa da sermayenin hizmetine peşkeş çekilir. Giyilen kıyafete, yürünen sokağa, oturulan ağacın gölgesine müdahale artınca, nefes alamayıp çıkıldı Gezi Parkına. Ağaca sarılan kollar kırılmaya çalışıldı. Vahşetin ucu bucağı olmayınca çadırlar alev alev yanınca, tüm ezilenler bir olup kuşattı meydanları. Taksim Gezi Parkı yüreği oldu eylemlerin. Yaşama vurulan zincirleri tek tek parçalamaya başladım. Medeni'yle birleşti canlarımız. Fırat'ın doğusu batısına karıştı. Ben orada aranızdaydım.

6-8 Ekim köprü oldu. Gezi'den ulaştım, Rojava'nın sokaklarına. Yeniden inşa için ilerleyen genç canların arasındaydım. Fırat'la Dicle'yi kavuşturan, benim adına türküler yakılan kızlarım oğullarım vardır. Rojava'nın parlayan ateşinde beni gördü tüm insanlık. Arin olup Kobane'de devleştim.

10 Ekim'de on binlerin içinde patlayan karanlık da kuşatamadı beni. Sel olup akmaya devam ettim. Kendi içinde savaşa girdi burjuvazi. Tanklar indi, uçaklar havalandı. Beni hangi yönle boğacakları noktasında çatışmaya başladılar. Dertleri yalnızca sermayeyi biraz daha fazla yaşatmak. Son demlerindeler artık. Sonunu görünce savaş kaçınılmaz. Ancak bilinmelidir ki, son sözü ben söylerim.

Özgürlüğün, komünizmin türküsüyüm ben. Bu türkünün her notasında ona can verenler, canıma can olanlar vardır. Mücadele birliğiyle bestelenir, kızıl bayraklarla geleceğe akarım.

Adım umuttur benim.

Önsöz Dergisi, 37.Sayı

YILDIZIM DÜŞÜK SABİHA

*1333 doğumlu olup 90'lı yaşlarında
vefat eden Büke (Nuriye) Bayzak anısına...*

Kişisel tarihimizde ne kadar geriye gidebiliriz? En fazla 3-5 kuşak. Sonrası bilinmezlikte kaybolur adeta.

Devlet arşivlerinde bile bundan fazlasını bulanlar şanslı addetti kendisini. E-devletin soy ağacı uygulamasının başladığı duyulunca çabucak sistem kilitlenmişti, aynı anda binlerce tıklamayı kaldıramayıp çöküvermişti. Devletler bu kayıtları vergiler için, gayrimenkuller için, askerlik için, “kendi öz vatandaşlarını” ötekilerden ayırabilmek için (Şoven, milliyetçi yaklaşımın ürünü; Alevilere, Gayri Müslimlere uygulanan baskı ve zulümler çok da uzak bir tarih de değil) tutarlar. Soy ağacı erkeğe göre şekillenir; vergi veren, toprak sahibi olan, askerlik yapan erkeklerdir. Bu nedenledir ki, kadınlar pek yer bulamamıştır kayıtlarda. Onlar erkeğin malı mülkü ve kimi zaman savaş ganimeti... E-devlet uygulamasından aklımızda köklerimiz nereye dayandığı dışında ne kaldı? Belki bazı tarihler, belki yeni çıkan akrabalıklar...

Kişisel tarihimiz sözlü tarihtir; akıllarda kaldığı kadarıyla bizlere ulaşır. Bazen masallaşır, gerçekten kopukluğunu hissederiz. Tarihler yoktur çoğu kez, yıllar anlatıma girmez. İktidardakilerle,

savaşlarla, katliamlarla, afetlerle, kıtlık veya bolluk zamanlarıyla yıllar betimlenir. Mevsimler ise olmazsa olmaz yer tutar. Doğum yılını, ayını gününü bilmeyen halen ne çok kişi yaşamakta... Bir de birkaç kuşak öncesi anlatımları düşünün...

Kişisel tarihimizde, annelerimiz merkezde yer alır. Hep onların anlatılarıyla büyümedik mi? Masal yerine kendi anılarını anlatırlardı, özlem duyduğu aile ocağını. Baba evinden çıkıp koca evine gelmişlerdi nihayetinde, anne babasına, köyüne gençliğine duyduğu özlemi, ninnilerde, masalarda dile getiriyorlardı. İlk bilgilerimizi annelerimizden almışızdır, belki biraz şanslıysak hayatta ve de yakınımızdaysalar dedelerimiz-ninelerimizden de dinlemiş, öğrenmişizdir. Devlet kayıtlarına hiçbir zaman girmeyecek ayrıntılardır dinlediklerimiz.

Söz uçar yazı kalır dönemi teknolojik gelişmelerle değişti on yıllardır. Önce ses kayıt altına alınmaya başladı. Yakın dönemde görüntü de kayıtlı hale geldi. Toplumun her kesiminin kolayca erişebileceği teknolojik aygıtlarla, kendi belgesellerimizi hazırlayabiliyoruz. Sözlü tarihimiz kayıtlı hale geliyor. İsteyen herkesin bir tıkla ulaşabileceği yakınlıkta depolanıyor. Aklımızda kalanlarla yetinmiyoruz artık. İsterseniz anneannenizin anlatımlarını torunlarınıza izletebilirsiniz. Tek koşul güvenli ortamda saklanabilmesi.

Birkaç yıl önce bir mektup almıştım. Yazar, anneannesinin video kayıtlarının kaybolması nedeniyle üzüntüsünden bahsetmişti. Acaba o kayıtlarda ne anlatılıyordu, artık görme şansı yok. Anneanne yaşamıyor, bu nedenle kayıtlar yenilemez. Aklında kaldığınca anneannesini anlatmış mektubunda. Ben de sizlerle paylaşmak istiyorum ki, anneannemiz daha da kalıcılansın.

“...Anneannemin video kayıtlarının kaybolmasına üzüldüm. Hayat hikayesinin ayrıntılarını bilmiyorum. Dedeleri, nineleri, taa 1890’lardaki ikinci Kafkas sürgününde, şimdiki Saçl kentine daha yakın Şapsuğ bölgesinden geliyorlar. Birkaç yıl önce o bölgeye dair bir gazetede resimler görmüştü. Müthiş yeşil, toprağı verimli bir arazi, Artvin’i andırıyor. Gemilerle Samsun limanına gelmişler. Annemin anlattığına göre, Şapsuğlar, kendilerini asil tabakadan görenlerden; yani ‘dağı’ Abazalar, Çeçenler gibi değil, çok daha modern ilişkileri olmuş, toprağı işlemişler, hayvancılık yapmamışlar. Çarşamba ovasının sivri sinekten girilemeyen bataklık bölgelerine yerleştirilmişler. Tarımı iyi bildikleri için kısa sürede o yarı bataklığı yemyeşil ve güzel köylerle bezemişler. Çarşamba’nın köylerinin neredeyse yarısı Çerkez’dir, birbirine yakın köyler kurmuşlar. Köy evleri çok dağınıktır, nerede başlar nerede biter anlamazsın. Herkes kendine verilen araziyi çitlerle çevirmiş yola yakın bir yere ev kurmuş, çevresine kocaman ağaçlar, ceviz, kayın, kavak ekmişler. Her evin arkası fındık, mısır, bostanlarla doludur. Nedense hiç arpa, buğday ekmezler. İnsansız tarıma alışmışlar herhalde.

İmece usulü çalışırlar, hasat zamanı sırayla birbirinin ekinlerin toplarlar. En azından 80’li yıllara kadar böyleydi. Toprak aile bireyleri arasında bölünmez, ama ailenin büyüğü tüm kardeşler arasında tarlanın ürününü bölüştürür. Bu yüzden aşiret ilişkileri değil, ama yakın akraba ilişkileri her daim canlı kalır. Ortak toprak hepsini aile hukuku temelinde bir arada tutmaya devam eder. Herhalde karışıklığı önlemek için, toprak tartışmaları olmasın diye, akraba içi evlilik yapılmaz, hoş karşılanmaz, hattı aynı köyden bile evlilik yapmazlar. Damatlar, gelinler civar köylerden seçilir. Anneannem de, köyü Vakıfköprü’ye, komşu Çeçil

köyünden gelin gelmiş.

Dedemizin o zaman 60 dönüm toprağı var, köyün kalburüstü toprak sahiplerinden. Kaç yaşında evlendi bilmiyorum, ama oralarda gelenektir, 20 yaşını geçmeden evlendirmezler -gerçi annem daha 17'sinde babamla evlenmiş.- İlk erkek çocukta sonra üç kız doğurmuş anneannem. Ve 30'lu yaşlarında dul kalmış, dedemin ölmeden önce yaptırdığı kocaman evde üç çocukla uzun süre yalnız yaşamış.

İki kat bir evdir bu. Alt katı bir inek (daha fazlası değil), tavuklar ve marangozluk, tamir, tarım aletlerinin durması için ahır ve depolarla dolu. Bahçeden ikinci kata uzanan, saray girişlerine benzeyen geniş bir beton merdiven vardır. Ne zaman gitsem, o evin tavanının bu kadar yüksek oluşuna şaşar kalırım. Kapılar uzun, çift kanatlı... Biz gittiğimizde ev sadece fındık toplama zamanı kullanılıyordu, yani bomboş olurdu. Biz gidince evde ayak sesleri yankılanırdı. Yıllarca yaşamış bu evde anneannem. Yakın akrabaların yardımıyla, koca 60 dönüm toprağı ekmeye, biçmeye devam etmiş. Müthiş çalışkan ve güçlü olduğu anlatılır. Ama koca evi çekip çevirsin diye, en büyük oğluna bir eş bulmuş. Dayımın karısı, yengemizde öyle boyun kırıp gelinlik yapacak cinsten değil, sert kaya.

Birkaç yıl sonra ailenin yönetimi dayımda, aslında perde arkasında yengemizedir. Anneannemin lafi geçmez, hatta bir tapu hilesiyle, elindeki toprakların hepsi elinden alınmış. Akli ve yetenekleri sınırlı dayımızın yapabileceğı bir nane değil bu. Har vurup harman savurmuş dayımız. 80'li yıllarda elindeki toprak artık yalnızca dört dönümdü. 1950'lerden kalma bir fotoğraf görmüştüm, bir köy düğününde çekilen. Çok şaşırmıştım. Köyün kadınları, sanki bir Cristian Diaz defilesindeler. Askılı bluzlar, dizüstü etekler, kuaförden çıkmış gibi

yapılı saçlar, makyajlar. ‘O zamanlar öyleydi köyümüz’ derdi anneannem. Ama fındık her şeyi değiştirdi, köy tutuculaştı. O zamana kadar, ticareti de kendi aralarında yaparlarmış, kendi yağlarında kavrulan bu Çerkez köyleri, Kafkaslardan buraya taşıdıkları modern ilişkileri ayakta tutmuşlar. Ama fındık demek, Çarşamba’nın tutucu zahirecileri ile ticaret demek. Geride bir yığın başarısız ticari girişim bırakan dayımız, bu berbat tutuculuğu aileye musallat edenlerin başında. Annem okulun açık ara birincisiymiş biliyor musun?

Öğretmeni çok ısrar etmiş. ‘Bu kız okusun çok zeki.’ demiş, anneannem de çok istemiş ama dayımız, ‘Okuyup da ne olacak, o... mu?’ deyip kestirip atmış. Beş yıl sonra da bir berber, yanında çalıştırdığı kalfası (Nihat abi) ile köye gelmiş. “Ben bu kızı istiyorum.” demiş, anneannem daha ‘daha küçük’ diye karşı çıksa da, dayımın anasıyla, daha 17 yaşında Samsun’a gelin gelmiş. İki numaralı kız oluyor annem. Bir büyüğü İstanbul’da tanıştığım teyzem. Neyse onun hikayesi ayrı. Ben doğunca anneannem ne zamandır sığıntıdan başka bir şey olmadığı kendi evini bırakıp, yanımıza geldi. Ben tek değilim, bir de Gülay var; benden 10 gün sonra doğan teyze kızı. İki beşik yan yana. Anneannem olmadan mümkün mü? İşte bizi o büyüttü. Ne zaman kardeşler arasında kavga etsek, hep aynı numarayı yapardı; yere boylu boyunca uzanır, ölmüş gibi kıpırdamadan dururdu. Vallahi çoğu zaman kanardık bu numaraya, hemen başına toplanıp ağlaşır yalvarırdık. Birkaç dakika sonra birden canlanır, ‘Akşam babanıza anlatacağım.’ derdi. 70’li yıllarda şiddetli bir mide kanaması geçirinceye kadar, her gün bir paket ‘gelincik’ sigarası içerdi. Sigarayı bıraktı.

Biz büyüdükten sonra, 80’li yıllarda yani, her kış ölümü bekledi desem yalan olmaz. Anneme

‘Yıldızım düşük Sabiha, bu kez gidiciyim galiba.’ der ama her bahar sanki hiçbir şey olmamış gibi ayaklanırdı. O yaşına rağmen (artık 70’i geçmişti) bir yürümeye başladığında, arkasından zor yetişirdim. Onu 2003’te beraber görmüştük, şu sünnet düğününde. En güzeli, bütün akrabaların, onun oturması için tahta benzen bir oturak hazırlamalarıydı, değil mi? Sülalenin başı, en yaşlısı, en kıdemlisi... Çok hoşuma gitmişti. Hastalanınca, bu kez durumunun ağır olduğunu anlamış annem. Hemen üç kız kardeş toplanmış bizim evde. Üç gün üç gece nöbet tutmuşlar, yaşlı çınarın başında. Üç gün boyunca bilinci gidip geliyormuş. Vücudu şiddetle kasılınca, Çerkezce sözler mırıldanıyormuş. Yavaş yavaş gücü tükendi diyor annem. Yaşama tutunmak için çok çabaladı. Ve sonra usulca bıraktı kendini.”

Önsöz Dergisi, 39.Sayı

RÜYA

Rüya deyip geçmemeli. Bu topraklarda rüyalar yaşamı hala etkiler. Tıpkı komünal toplum zamanlarındaki gibi. Rüyalardan yola çıkarak hırsızlık gibi suçlamalarda bulunamayız ama yine de yaşama yön verirler. Yaşamda verilemeyen kararlar, akla takılanlar rayına oturur. Büyülü bir gerçeklik gibidir. Eğer rüyalara inanılıyor, anlam aranıyorsa, yaşamın rotasını belirler. Ben size yaşamın bir olay anlatmak istiyorum. Bir anne kızın hikayesini. Yedi yıldır tutsak olan bir kızı var annenin. Ve tutsaklığının ilk günlerinde annesi kızının birlikte olduğu gencin Sünni olduğunu öğreniyor. Damadı yok sayarak, fırsat bulduğu her an kızının görüşüne gidiyor. Kızını, düşüncelerini, kızının yoldaşlarını mezheplerini bile öğrenme gereği duymadan seviyor, değer veriyor. Ama konu damat oldu mu... Kabullenemiyor. "Dost olur, yoldaş olur ama eş olmaz!" diyor. "Biz atalarımızdan böyle gördük!" diye itiraz yükseltiyor. Damadının adını bile ağzına almıyor. Eğer çok gerekliyse 'o oğlan' şeklinde betimliyor. Kızı ise eskisi kadar üzerine durmuyor bu meselenin. Annesinin bu konudaki düşüncelerini değiştiremeyeceğini kabullenmiş. Ve bir gün 2000 yılının aralık ayında annesi ablasıyla birlikte ziyarete geldi. Hapishane'nin kapalı görüş günü. Kabinler dolu. Her kabinde bele kadar duvar, üstünde bir metrekairelik cam ve

hemen yan kısmında 25 cm eninde 1 metre yüksekliğinde sık aralıklı tel örgü, çift cam ve çift tel örgü. Bir tek sesler gidip geliyor ve bir de gözler dokunuyor birbirine. Biz diğer kabinlerle oyalanmadan bahsetmiş olduğumuz ailenin kabinindeki tartışmalara kulak verelim. Hayırdır, sonunda hatırladınız beni?

Halime'nin, tutsak olan genç kadının sesini duyuyoruz. Anlaşılan ilk sohbeti, selamlaşmayı kaçırmışız. Neyse dinlemeye devam edelim.

-Kızım, hiç unuttur muyuz seni? Hep aklımdasın ama gelemedim işte. Bir süredir ablanın yanında kalıyordum. Ablanın yıllık iznini almasını bekledim, anca izin alabildi ve biz de geldik. Biliyorsun tek başıma gelemiyorum.

-Annem, bilirim tabi beni unutmadın! Sadece çok merak etim, hiç bu kadar gelmemelik yapmamıştın. Yoksa babamla bir sorun mu var? Hem niye ablamda kalıyorsun?

-Yok yok, hiçbir sorun yok. Sadece gelip hastane kontrollerimi yaptırayım dedim. Sen ne merak ediyon? Baban aynı baban işte. Değişen bir şey yok. Biraz kendi başlarının çaresine baksınlar dedim. İyiyim. Gerçekten bir şeyim yok.

-Sanki bir sorun var, ama bana anlatmıyorsun. Sağlığın iyi mi? Niye ablamın yanında bu kadar kaldın?

-Dedim ya sadece kontrol oldum. Sonra da ablanın iznini bekledim. Dur sana getirdiklerimi sayayım. Bir tane giysi poşeti var. İç çamaşırı, çoraplar, arkadaşlarına da getirdim. Sonra, burası soğuktur diye battaniye de getirdim. Size sevdiğin börekten yaptım iki tepsi, iki armut var. Biri sana, biri Ali'ye. Sonra...

-Dur anne, sen kime kime dedin?

-Duydun ya kızım, biri sana biri Ali'ye. Ağaçta iki tane vardı, başka olsa hepimize getirir...

-Yok anne. Yedi yıl sonra ilk kez Ali diye bahsettin. Sen boş ver poşete olanları, nasıl olsa verirler. Şimdi sana sarılmak vardı ya artık daha sonra...

-Bakıyorum, hemen mutlu oldun. Ne yapayım, yıllarca beni dinlemedin. Öyle dedim olmadı, böyle dedim olmadı. O kadar ayrı kaldınız, unu-tursun diye bekledim yine olmadı, yine onun yanındasın. Geçen gün rüya gördüm. Rüyamda bana diyordun ki 'Anne, sen beni sevmiyorsun. Sevsen benim sevdiğimi de severdin.' Uyandım. Ağaçta olunlaşmış iki armut gördüm, ikinize getireyim dedim.

-Ne iyi etin! Rüya nedeniyle de olsa sonunda kabul etin ya çok mutlu oldum! Yıllardır dil döktüm, meğer senin rüyana girip konuşmalıyım. Hiç aklıma gelmezdi! Kabine başka yoldaşları gelince Halime ablasını birkaç kabin ötedeki boş olan yere çağırıldı.

-Ne oldu anneme? Salt rüya olamaz.

-Annem söylememi istemedi ama haberin olsun çok hastaydı. Ankara'da kısa bir süre yanında kaldım ama iznim bitince bizim hastanede daha iyi bakılır, hem yanında da olurum diye bana getirdim. Brusella olmuştu.

-O nedir?

-Küçükbaş hayvanların etinden sütünden bulaşıyor. Bizimkiler bu yıl da koyun almışlardı ya ondan hastalık kapmış. Annem öleceğini düşünüyordu, açıkçası ben de endişelendim.

-Peki, şimdi nasıl?

-Hiçbir şeyi kalmadı. İlaç ve diyet işe yaradı. İlk günlerde yürüyemiyordu. Hep seni sayıkladı. Seninle dargın gitmek istemiyordu.

-Tahmin edebiliyorum... Baksana şimdi damadıyla konuşuyor.

-Rüyası çok etkiledi onu. 'Ben ölürsem kızı-

ma dert olur. Hiç olmazsa sevdiği yanında.' diyor-
du. Bu yüzden o rüyayı gördü.

-Hatırlıyor musun abla, çocukken dayaktan
yine rüya nedeniyle kurtulmuşum. Gerçi yine dö-
verdi ama acıtmayacak şekilde.

-Sahi, sen ne ballısın böyle! Rüyasında anne-
si 'Madem dövecektin el kadar çocuğu, niye benim
adımı verdin, bırak mezarımda rahat edeyim.' diye
kızmış.

-Tabii canım, anneannemin adını taşıma-
nın avantajını iyi kullanmışım. Bilirsin 'anamın
adı, ağzımın tadı' der, ama hepimizin yeri farklıdır
onda. Bizim için az acıya katlanmadı... Sence şim-
di ne konuşuyorlar?

-Açıkçası ben de merak etim. Hadi gidip din-
leyelim.

Evet, rüya deyip geçmemeli. Şu annelerimi-
zin rüyaları nelere kadir böyle...

Önsöz Dergisi, 40.Sayı

Tariş fabrikasının örgütleyicisi Seyit'in, Köy Enstitülerinin, Aralık 2000'de duvarların arkasında kalan devrimcilerin, Ulucanlar'da idam edilen Denizlerin ve daha nicelerinin izinden gidiyoruz. Sizin, bizim, "gerçek"in hikayelerin içinde bir yolculuk bu.